

Bacheloroppgave ved Høgskolen i Oslo og Akershus

Avdeling Samfunnsfag

Bachelor i Administrasjon og ledelse

Våren 2012

Opprettelse av et sentralt gjeldsregister

Utarbeidet av:

336 & 328

”Høgskolen har intet ansvar for synspunkter eller innhold i bacheloroppgaven. Fremstilling og synspunkter står utelukkende for studentene sin regning og ansvar.”

Forord:

Oppgaven er et resultat av samarbeid mellom kandidatene 336 og 328 og begge har gitt vesentlige bidrag i arbeidet.

Vi ønsker å rette en stor takk til veileder Harald Khot for hyggelige møter og vi har dratt god nytte av hans konstruktive tilbakemeldinger.

Vi vil også benytte anledningen til å takke våre informanter for nyttig informasjon og et godt samarbeid. Foreldre har bidratt til korrekturlesning, noe vi også er takknemlige for.

Avslutningsvis vil vi nevne at vi har tatt stor lærdom av prosessen. Spørsmålet om gjeldsregister er et interessant og viktig tema som har engasjert oss. Dette har ført til en positiv opplevelse.

Oslo, april 2012

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	5
1.1	Bakgrunn.....	5
1.2	Gjeldsregister.....	5
1.3	Problemstilling.....	6
2	Kartlegging	7
2.1	Kort historikk.....	7
2.2	Interesseavveining.....	8
2.2.1	Argumenter FOR.....	8
2.2.2	Argumenter MOT.....	9
2.2.3	Interessekonflikter.....	10
2.3	Frarådningsplikten.....	10
3	Dagens situasjon	11
3.1	Gjeldsøkning blant unge.....	11
3.2	Gjeldsordning.....	12
3.2.1	Figur (Antall saker etter gjeldsordningsloven 1993-2010).....	13
4	Kredittvurderingssystemet	13
4.1	Dagens kredittvurdering i Norge.....	13
4.2	Kredittvurdering i Norge sammenlignet med resten av Skandinavia.....	16
5	Metode	17
5.1	Metodevalg.....	17
5.2	Utvalgsstørrelse.....	17
5.3	Datainnsamlingsmetode.....	18
5.4	Reliabilitet og validitet.....	19
5.4.1	Reliabilitet.....	19

5.4.2	Validitet.....	19
6	Intervju.....	20
6.1	Presentasjon av informanter.....	20
6.2	Empirisk avhandling.....	22
6.2.1	Intervjudata fra Samuelsen, Kvadsheim og Scheldt.....	22
6.2.2	Sammendrag- En rosa tråd.....	30
6.2.3	Intervju med Datatilsynet.....	31
6.2.4	Sammendrag- En solid tråd.....	34
7	Diskusjon.....	35
7.1	Debatten.....	35
7.2	Avrunding	40
8	Kilder.....	41
8.1	Bøker.....	41
8.2	Annen litteratur.....	42
8.3	Internettkilder.....	41
Vedlegg 1:	Vedrørende ny utredning.....	44
Vedlegg 2:	Intervjuguide Hilde Samuelsen.....	45
Vedlegg 3:	Intervjuguide Bengt Scheldt.....	47
Vedlegg 4:	Intervjuguide Hallgeir Kvadsheim.....	49
Vedlegg 5:	Intervjuguide Datatilsynet.....	51
Vedlegg 6:	Figur 3.2.1 (Antall saker etter gjeldsordningsloven 1993-2010.....	53
Vedlegg 7:	Informert samtykke Hilde Samuelsen.....	54
Vedlegg 8:	Informert samtykke Bengt Scheldt.....	55
Vedlegg 9:	Informert samtykke Hallgeir Kvadsheim.....	56
Vedlegg 10:	Informert samtykke Datatilsynet.....	57

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

”Gjeldsregister kan bli hastesak”- en overskrift fra Dagens Næringsliv etter det ble kjent hvordan terrorsiktede Anders Behring Breivik på kort tid klarte å finansiere angrepet den 22.juli i fjor. I følge artikkelen skal han ha operert med hele 25 kort fordelt på 12 ulike kredittkortutstedere.¹

Adgangen til å bruke penger man ikke har, ved å pådra seg kredittkort- og forbruksgjeld, er altså per i dag veldig enkel. Av samfunnsutviklingen ser vi at den er for enkel. Den kortsiktige gjelden hos privatpersoner øker og antall saker som blir åpnet for gjeldsforhandlinger er stigende og på sitt høyeste noen gang. Via mediekkanaler blir vi stadig utsatt for reklame fra finansinstitusjoner som tilbyr kortsiktig gjeld og det kan være lett å la seg friste og bite på kroken. For noen kan dette bli ”kroken på døren”. Renter på forbrukslån er skyhøye og det samme gjelder kredittgjeld. Dersom en låntaker pådrar seg slik gjeld uten å være betalingsdyktig, kan kunden fort havne i en ond sirkel hvor man tar opp ny gjeld for å betjene gammel.

Den stadige økningen i antall misligholdsaker og gjeldsordninger tyder på at dagens kredittvurderingssystem ikke er tilstrekkelig. Dette blåser nytt liv i debatten om å opprette et sentralt gjeldsregister. Det er nettopp denne debatten, argumentene for og i mot opprettelse av et slikt register, denne oppgaven vil ta for seg.

1.2 Gjeldsregister

I 2007 ba Stortinget Regjeringen om å utrede hvorvidt det bør opprettes et sentralt gjeldsregister for privatpersoner i Norge, jf. Innst. S nr.120 (2006-2007) punkt 4, hvor det heter:

Stortinget ber Regjeringen utrede om et register over privatpersoners lånesaldo (”gjeldsregister”) er et hensiktsmessig virkemiddel for å begrense gjeldsproblemene blant privatpersoner. Det skal særlig vurderes om et slikt register kan komme i konflikt med hensynet til personvern. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget i egnet form om saken.

Utredningen stod ferdig 1. april 2008. Den ble gjennomført av Professor dr. Juris Tore Bråten, førsteamanuensis Ole Skalpe og førstelektor Monica Viken ved Handelshøgskolen BI.

---

¹ <http://www.dn.no/forsiden/politikk/Samfunn/article2189414.ece> (lastet ned 16.01.12)

Oppdraget var etterspurt av Barne- og Likestillingsdepartementet etter anmodning fra Stortinget. "Utredning om gjeldsregister i Norge" anvendes videre i oppgaven og er blant hovedkildene. Med gjeldsregister skal forstås en landsdekkende fortegnelse over myndige privatpersoners lånesaldo slik de er til enhver tid.²

Forslaget har vært oppe gjentatte ganger, og per dags dato avventes en ny utredning vedrørende et sentralt gjeldsregister. (Se vedlegg 1) Barne- likestillings og inkluderingsdepartementet sier i Sttingsproposisjon nr. 1 2011-2012, punkt 1.7, at departementet vil arbeide med betalingsproblemene til unge voksne for å forebygge gjelds- og betalingsproblemer. Herunder vurderer de om det bør opprettes et sentralt gjeldsregister.³

1.3 Problemstilling

Spørsmål vedrørende et sentralt gjeldsregister har reist seg i flere sammenhenger, både på Stortinget og i den alminnelige offentlige debatt. Ut i fra temaets karakter er det snakk om et gjeldsregister som et sosialpolitisk virkemiddel.⁴ Et virkemiddel som ønskelig skal få bukt med den negative utviklingen i forhold til at flere og flere tar opp lån over evne.

Dermed er formålet med vår problemstilling å belyse hvorvidt et sentralt gjeldsregister kan forhindre denne forverringen av den økonomiske situasjonen til stadig flere mennesker her i landet. Vi vektlegger hensynet til borgerne, ikke kreditorene, og fordelene et eventuelt gjeldsregister vil kunne gi dem. Vi tenker også at problematikken kan kategoriseres som markedssvikt, der misbrukspotensiale av forbruksfinansiering blir utnyttet. Noe må definitivt gjøres, er gjeldsregister svaret? Etter idémyldring rundt situasjonen bestemte vi oss for avgrensning til følgende problemstilling:

(1) Hvorfor har vi ikke gjeldsregister i Norge i dag? (2) Er det av samfunnsmessig interesse å beskytte borgere mot økonomisk misbruk? (3) I så tilfelle, kan et sentralt gjeldsregister være løsningen?

Fra spørsmål (1) forventer vi oss en redegjørelse med argumenter for og i mot temaet, der motargumentene til nå må ha veid tyngst ettersom vi fortsatt står uten et gjeldsregister i

---

² Utredning om gjeldsregister i Norge: 3

³ <http://www.regjeringen.no/nn/dep/bld/Dokument/proposisjonar-og-meldingar/prop/2011-2012/prop-1-s-20112012/1/7.html?id=657816> (lastet ned 17.01.12)

⁴ <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Skattedirektoratet%20250608.pdf> (lastet ned 17.01.12)

Norge. Som svar på spørsmål (2) vil vi trekke inn interessante aspekter og statistikk som viser til økt antall gjeldsordninger, økt kortsiktig gjeld og antall misligholdsaker m.m. Dette er statistikk som er en ulempe både for de aktuelle borgerne og finansinstitusjonene hvor disse er kunder. Her vil omfanget av problemet fremgå og det vil være en interesseavveining i forhold til samfunnets utbytte av et sentralt gjeldsregister. Dette trekker oss inn i spørsmål (3) hvor vi forsøker å klargjøre om et gjeldsregister faktisk kan være et vellykket virkemiddel. Vi er her interessert i å avveie om konsekvensene ved opprettelsen vil være positive i forhold til den negative statistikken. Vi vil også komme inn på om det kan være andre tiltak som kan løse problemet, og dette kanskje på en bedre måte.

Vi har foretatt oss dybdeintervjuer av personer med særlig interesse for, og spesiell kompetanse på området. Intervjuguiden til informantene inneholder spørsmål som sammen er ment til best mulig å besvare problemstillingens tre delspørsmål. Ettersom opprettelse av gjeldsregister er et relativt nytt tema, så vil hovedvekten av kilder være den tidligere nevnte utredningen, samt dagsaktuelle artikler og intervjudata. Gjeldsregister er i dag et varmt politisk tema som vil komme frem av informantenes ulike argumenter og uttalelser.

Dette kommer vi tilbake til i metodedelen, men først vil vi presentere kort historikk om debatten og hovedargumenter vedrørende opprettelse av et sentralt gjeldsregister. En gjennomgang av dagens kredittvurderingssystem, og enkel sammenligning med resten av Skandinavia, tas også med for å kartlegge situasjonen i dag og finne områder for forbedring der det kan være lurt å se til nabolandene.

2 Kartlegging

2.1 Kort historikk

Tanken om gjeldsregister ble lagt på is for omlag tre år siden begrunnet med at ulempene ved et slikt register overveide fordelene. Det tyngste argumentet var om opprettelse vil stride med personvernloven, herunder hvordan sensitive opplysninger blir oppbevart. Det ble også vektlagt, fra majoriteten av høringsuttalelsene, at de finansielle aspektene ved opprettelse av et slikt register ikke ble utredet. Likevel ble kostnadene rundt et slikt register spådd til å bli så høye at finansieringsspørsmålet kunne brukes som et motargument i seg selv. Dette på grunn av kravet til sikkerhet og omfanget ved å administrere et slikt register, slik at det ikke skulle stride med personvernloven. Det ble også vist til at selv med et godt system for behandling av

opplysninger knyttet til personvernet, vil risikoen alltid være tilstede for at feil inntre. Videre ble det vektlagt andelen privatpersoner i Norge som faktisk havner i slike økonomiske kriser, og at det ikke var snakk om tilstrekkelig stort omfang.

2.2 Interesseavveining

2.2.1 Argumenter FOR

På den andre siden finnes det også sterke fordeler ved et gjeldsregister. Hovedtyngden faller på at registeret skal kunne opptre som en sikkerhetsventil. Ved et slikt register kan man kontrollere andel gjeld, samt hvor mange søknader som har blitt foretatt av søkeren.

Sistnevnte vil nok veie tungt ved en lånesøknad da det kan si noe om hvordan den økonomiske situasjonen faktisk er. Det positive aspektet ved dette kommer tydeligere frem sett i sammenheng med avsnittet for dagens kredittvurdering senere i oppgaven, men også høringsuttalelsen til GE Money bank viser til at fellesnevneren, for kunder som har mistet grepet om sin privatøkonomi, er feilaktige opplysninger vedrørende samlet gjeld og antall kreditorer på søknadstidspunktet.⁵

Et annet interessant element i vurderingen om hvorvidt et gjeldsregister kan forhindre privatpersoner i å havne i økonomisk knipe, er at kortsiktig gjeld og forbrukslån til tider fungerer som midlertidige løsninger når uforutsette hendelser oppstår. Asker og Bærum politidistrikt argumenterer med dette i sin høringsuttalelse. Her hevdes at det er denne type tankegang borgere må beskyttes mot.⁶

Videre viser de fleste høringsuttalelsene til at kredittvurderingen vil bli mer effektiv og dermed mer lønnsom. Men kanskje viktigere enn det igjen er at bankene kan unngå prisdifferensiering. GE Money bank er en av Norges største tilbydere av forbrukerfinansiering samt internasjonale kredittkort. De har en kundebase på rundt 300 000.⁷ GE Money bank fremhever at ved et gjeldsregister vil risikoen bli lavere for tilbydere av forbruksfinansiering. Kredittilsynet støtter opp om dette, da de i sin høringsuttalelse vektlegger at kredittmarkedet fungerer best når både långiver og aktuell låntaker har mest mulig informasjon.⁸ Økt

⁵ <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/GE%20Money%20Bank%20150808.pdf> (lastet ned 23.01.12)

⁶ <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Asker%20og%20Bærum%20politidistrikt%20290808.pdf> (lastet ned 23.01.2012)

⁷ <https://www.gemoney.no/om-oss/> (lastet ned 23.01.12)

⁸ <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Kredittilsynet%20130808.pdf> (lastet ned 17.01.12)

informasjonstilgang betyr redusert risiko og dermed vil finansinstitusjonene kunne tillate seg lavere renter som igjen er til fordel for lånekunden. Videre viser de til at dette er tolket negativt i utredningen der det antydes at lavere renter vil føre til at flere vil ta opp lån. Dette vil da gå i mot den sosialpolitiske målsetningen som var utgangspunktet for registeret. GE Money bank svarer med at målsetningen er å hindre at personer får gjeldsproblemer, ikke å hindre at kredittverdige personer tar opp lån.⁹

2.2.2 Argumenter MOT

Hovedargumentet brukt i mot en eventuell gjeldsregisterordning er hensynet til personvernet. Ved vurdering om den enkeltes samlede lånesaldo skal registreres i et felles låneregister må det ut fra det integritetsfokuserede personvern tas høyde for om en slik informasjonslagring ville være et innbrudd i den privates sfære. Regler angående taushetsbelagte opplysninger og et grunnleggende ønske om å ha kontroll over opplysninger om seg selv bør ivaretas. Et annet fokus ut i fra personvernbegrepet er maktfokus. Det at andre mennesker kan finne opplysninger om deg i et dataregister kan gi disse menneskene makt over deg. Datalagret informasjon innehar alltid en viss risiko for at uvedkommende kan få kjennskap til og benytte seg av informasjon om deg som du helst så på som konfidensielt. Dersom et slikt register får for stor bruksanvendelse vil det kunne påvirke den private på andre områder enn kun det å oppta nye lån/forbrukslån. For eksempel ved leie av bolig eller anskaffelse av forsikring vil et gjeldsregister kunne være av interesse for tilbyder og til hinder og eventuell ulempe for den private som kunde.

Ut i fra det beslutningsfokuserede personvernet må det vektlegges at den lagrede informasjonen er korrekt. Dette er gitt da beslutninger blir tatt på en sammensetning av flere opplysninger og dermed vil data som ikke er korrekt oppdatert kunne føre til feil og urettferdige avgjørelser. Datatilsynet hevder at det vil være umulig å holde opplysningene korrekte til enhver tid, men fremmer at det er en absolutt nødvendighet. "For det første vil det være flere typer av gjeld som ikke vil bli registrert. For det andre vil det være umulig å sikre at registeret til enhver tid er oppdatert" står det i høringsuttalelsen som Datatilsynet sendte til Barne- og likestillingsdepartementet i 2008. Videre heter det:

Formålet med et sentralt gjeldsregister vil være et uforholdsmessig tiltak fordi det vil hjelpe svært få, og samtidig være en personvernsulempe for de aller fleste som blir tvunget til å være registrert.¹⁰

⁹ <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/GE%20Money%20Bank%20150808.pdf> (lastet ned 23.01.12)

¹⁰ <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Datatilsynet%20300708.pdf> (lastet ned 05.04.2012)

Datatilsynet sikter til at privatøkonomi er noe mange ser på som svært sensitiv informasjon, og knytter seg til det som er nevnt i utredningen, at registeret vil stride mot grunnleggende personvernprinsipper.

Som argument mot at registeret er tenkt for å hjelpe oss som låner penger, og bankene som låner oss pengene, sier datatilsynet at et sentralt gjeldsregister kun vil hjelpe folk som bevisst oppgir feil opplysninger til banken, og at denne gruppen er altfor liten til å ha noen reell positiv effekt for folk flest.

2.2.3 Interessekonflikter

Etablering av et sentralt gjeldsregister vil skape interessekonflikter. Det vil være lovgivers oppgave å avveie hvordan de ulike interesser skal avveies mot hverandre. De individuelle interessene knyttes til innsyn, diskresjon, fullstendighet og privatlivets fred. De kollektive interessene kan knyttes til en borgerlig forvaltning, et robust samfunn og begrenset overvåkning. En interesseavveiling blant disse vil variere ut i fra hvilket fokus som velges, hvilken synsvinkel som anvendes.¹¹

2.3 Frarådningsplikten

I *Utredning om gjeldsregister i Norge*, heter det:

Tilgang til et sentralt gjeldsregister vil gi finansinstitusjonene et bedre grunnlag for de vurderinger som skal foretas med bakgrunn i den lovbestemte frarådningsplikten etter lov av 25. Juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven) § 47.¹²

Hensikten med frarådningsplikten er å fraråde søknader som ligger i gråsonen mellom innvilgelse og avslag, samtidig som det gir den enkelte långiver mer ansvar.

Asker og Bærum politidistrikt skriver i sin høringsuttalelse at frarådningsplikten i dag kun har en illusorisk betydning.¹³ Långiverne ville ivareta paragrafens formål og fraråde lånesøkeren dersom informasjonen et gjeldsregister gav tilsa det. Det er også verdt og merke seg at frarådningsplikten nå også gjelder ved kredittheving, hvilket viser at behovet for plikten er blitt større. Romerike Politidistrikt understreker dette i sin høringsuttalelse.¹⁴

---

¹¹ *Utredning om gjeldsregister i Norge*: 32

¹² *Utredning om gjeldsregister*, s 51

¹³ <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Asker%20og%20Bærum%20politidistrikt%20290808.pdf> (lastet ned 25.01.12)

¹⁴ <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Romerike%20politidistrikt%20180708.pdf> (lastet ned 25.01.12)

3 Dagens situasjon

3.1 Gjeldsøkning blant unge

Audun Lysbakken, skriver i en artikkel i VG, ”ikke push kredittkort på unge”. Her uttrykker han bekymring over økningen i ubetalt gjeld blant unge. Han viser til en undersøkelse gjort av inkassobransjen og kredittopplysningsbyråene, som tilsier at unge i aldersgruppen 20 til 24 år skylder 30 prosent mer enn i 2008. Videre viser Lysbakken til fire tiltak for å bedre situasjonen: Slutt på kredittkort i studentpakker uten reservasjonsrett, etablering av gjeldsregister, stramme inn på markedsføring av forbrukslån og privatøkonomi inn i skolen.¹⁵

Avisinnlegget til Audun Lysbakken har sammenheng med Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementets konferanse ”kjøp nå- betal senere”. Konferansen ble avholdt 21. nov. 2011, og omhandlet unge voksne med betalingsproblemer. Etter forespørsel fra departementet utarbeidet SIFO en rapport som skulle presenteres på konferansen. I denne ble det avslørt følgende:

Tall fra inkassobransjen og kredittopplysningsbyråene viser at betalingsmisligholdet hos unge voksne(18-25 år) har økt de siste ti årene. Lindorff opplyser at nesten hver fjerde som registreres med inkassosak hos dem er under 25 år, og at antall skyldnere i denne aldersgruppen har steget med 50 % siden 2005.¹⁶

VG-nett forteller at Lysbakken sine argumenter blir slått tilbake på av finansnæringen. Direktør for bransjeorganisasjonen, Jan Digranes, hevder kreditt ikke er problemet, men argumenterer for at uforutsette hendelser som samlivsbrudd, ledighet, sykdom og lignende er årsaken til at mange får problemer med å betale. Han viser derimot til at finansbransjen var enig i to av de fire tiltakene; privatøkonomi inn i skolen og opprettelsen av et gjeldsregister. Vi ser dermed at VG kan ha uttalt seg litt hardt når de hevder Digranes ”slår tilbake på” Lysbakkens argumenter. Angående finansieringen av et sentralt gjeldsregister understreker han at, ”de som vil ha opplysningene, bør betale. Kostnadene bør ikke bli for høye i forhold til gevinsten”. Artikkelen hevder også at Finansnæringens fellesorganisasjon, Forbrukerrådet og forbrukerombudet har endret mening siden sist forslaget om gjeldsregister var oppe.¹⁷ Forbrukerombud, Gry Nergård, uttaler at betalingsproblemer tidlig i livet gir et dårlig økonomisk utgangspunkt, og kan få store ringvirkninger.¹⁸ Det fremgår av rapporten som

¹⁵ <http://www.vg.no/dinepenger/artikkel.php?artid=10031723> (lastet ned 16.01.12)

¹⁶ http://www.sifo.no/files/file77850_oppdragsrapport_4-2011_web.pdf (lastet ned 05.04.12)

¹⁷ <http://www.vg.no/dinepenger/artikkel.php?artid=10032000> (lastet ned 05.04.12)

¹⁸ <http://www.forbrukerombudet.no/2011/11/naeringslivet-maa-gi-betre-informasjon-til-unge-vaksne> (lastet ned 05.04.12)

Forbrukerombudet la frem, at de fører tilsyn med markedsføringsloven. Av den grunn har de i hovedsak sett på markedsføring og avtalevilkår som unge voksne møter.¹⁹

3.2 Gjeldsordning

En viktig indikator på situasjonen i dag er tendensen med et stadig økende antall gjeldsordninger som blir vedtatt.

”Gjeldsordning gir personer med alvorlige gjeldsproblemer mulighet til å få orden på egen økonomi ved at skyldneren tilbakebetaler så mye som mulig av gjelden innen en angitt periode.”²⁰

Gjeldsordning er ikke noen lukrativ affære, men et alternativ hvis det ikke er noen annen løsning på gjeldsproblemene. Med hensyn til avgrensning og oppgavens problemstilling, går vi ikke inn i detaljene rundt gjeldsordning. Derimot ønsker vi å belyse hvorfor økningen av gjeldsordningssaker kan brukes som et argument for opprettelsen av et gjeldsregister. Rapporten ”Finansielle utviklingstrekk 2011” viser til problematikken rundt økningen av søknader om gjeldsordning. At gjeldsordning per i dag omfatter et begrenset antall personer kan svekke argumentet, men rapporten viser til en betydelig økning siden 2007. Tidligere har boliglån vært årsaken til gjeldsordningssøknader, men de siste årene skyldes det hovedsakelig forbruksgjeld.²¹ Også i nettavisen E24 gir Namsfogden i Oslo forbruksgjeld skylden for at gjeldsproblemene øker voldsomt. Oslo Byfogdembete viser til en hårreisende statistikk fra første halvår i 2011, hvor gjeldsordningssakene byfogden fikk inn økte med hele 49 %.²² Nedenfor ser vi hvordan utviklingen har vært fra 1993 frem til 2010.

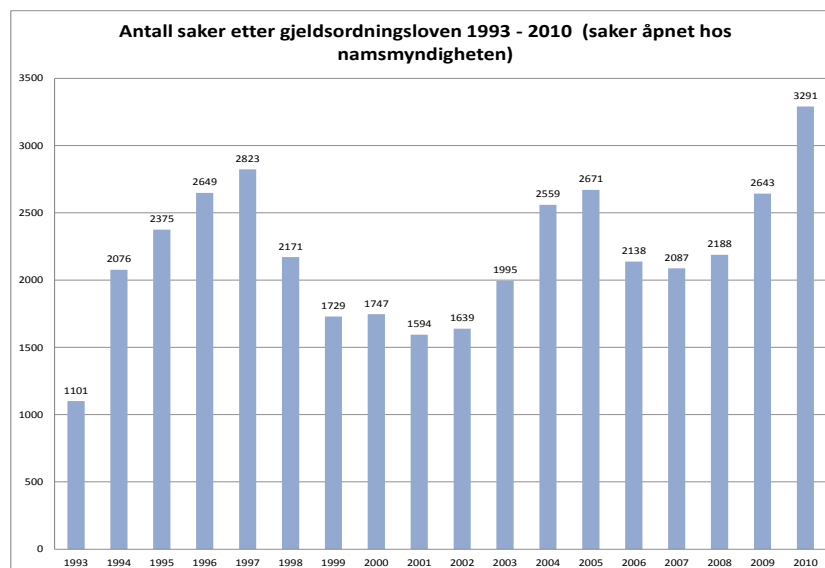
¹⁹ http://www.forbrukerombudet.no/asset/4241/1/4241_1.pdf s. 3 (lastet ned 05.04.12)

²⁰ <https://www.politi.no/tjenester/gjeldsordning/> (lastet ned 01.03.12)

²¹ http://www.finanstilsynet.no/Global/Venstremeny/Rapport/2011/Finansielle_utviklingstrekk_2011.pdf (lastet ned 01.03.12)

²² <http://e24.no/lov-og-rett/eksplosjon-i-antall-gjeldsslaver/20079703?view=print> (lastet ned 01.03.12)

Figur 3.2.1(Antall saker etter gjeldsordningsloven 1993-2010)

Vi ser at fra 2008, som var året *Utredning om gjeldsregister i Norge* ble fremstilt, har antall saker i året økt med mer enn tusen frem til 2010. Tolkning av tabellen kommer vi tilbake til i intervjudelen.

4 Kredittvurderingssystemet

4.1 Dagens kredittvurdering i Norge

Jf. Utredningen spesifiseres det at behovet for å etablere et sentralt gjeldsregister må veies mot prosedyren ved dagens kredittvurderinger og hvorvidt forholdene ligger tilstrekkelig til rette for å kunne behandle en lånesøknad. Kredittvurdering vil ikke kunne brukes som et argument for behovet for en gjeldsregisterordning dersom dette viser seg tilfredsstillende.²³

Utredning om gjeldsregister i Norge viser til at ved søknad om kreditt til fysiske personer baseres avgjørelsen ut fra tre hovedmomenter. Disse er vedkommende sin betalingsevne, betalingsvilje samt dens sikkerheter. Hvorvidt disse momentene tas i en fellesbetraktning eller blir veid hver for seg er varierende, men sjeldent kan en påvist dårlig betalingsevne eller – vilje, veies opp for ved gode sikkerheter.

Betalingsviljen vurderes med bakgrunn i kredittgivers egne erfaringer og eventuelle andre markedsaktørers erfaringer med kunden og dens tidligere utøvede betalingsvilje.

²³ *Utredning om gjeldsregister i Norge: 18*

Dersom det viser seg at en potensiell ny lånekunde har betalingsanmerkninger av nyere dato, vil dette være med på å svekke bankens tillit, da dette ses på som økt sannsynlighet for mislighold. Kundens betalingsvilje avhenger også av hvor mye utestående gjeld vedkommende har fra tidligere. Såkalt *klattegjeld*, gjeld spredd på en rekke ulike långivere, blir ikke alltid snappet opp på selvangivelsen og i så tilfelle vil informasjonen kun være tilgjengelig gjennom kundens egne opplysninger. I slike tilfeller vil långiver kunne treffe uheldige beslutninger dersom låntaker velger å holde tilbake relevant informasjon, herunder total gjeldsbyrde. Videre vurderes betalingsevne ut fra kundens inntekt og utbetalinger, samt likviditet og netto formue. Denne informasjonen fremstår på vedkommende sin selvangivelse samt eventuell ligningsoppgave og lønnslipp eller annen dokumentert bekreftelse fra arbeidsgiver.²⁴

Informasjonen kjøpes av kredittopplysningsbyråer som har spesialisert seg av innhenting og videreformidling av den typen informasjon. Blant andre Lindorff, Dun og Bradstreet og CreditInform, er byråer som selger denne typen informasjon, og kan gi kredittgiver opplysninger om kredittverdighet og betalingsevne. Alle personer som har hatt skattbar inntekt er registrert hos kredittopplysningsbyråene. De kan samle inn, registrere og benytte offentlige opplysninger om deg. Offentlige opplysninger vil gjerne være skattelistene, brønnøysundregistrene og Norsk lysningsblad.²⁵ Sistnevnte gir opplysninger om det er åpnet gjeldsforhandlinger.²⁶

Informasjon kredittopplysningsbyråene besitter er opplysninger om betalingsanmerkninger. En betalingsanmerkning er en merknad registrert på deg som person, eller et foretak, og tilsier at du har en ubetalt inkassosak, forliks dom, utlegg eller om du eventuelt er konkurs. Anmerkningen blir først registrert hos kredittopplysningsbyråene 30 dager etter inkassobyrået har tatt rettslig skritt. Det er en kjent sak at betalingsanmerkning ikke er positivt, og kan seinere gi problemer ved lånesøknader etc. Salgssjef Håkon Bøe, i kreditorforeningen, understreker at betalingsanmerkninger er utelukkende negativt, både for bedrifter og for privatpersoner.²⁷ Anmerkningen slettes når saken er fullt oppgjort, eller den er mer enn fire år gammel²⁸. Det siste momentet som kredittvurderingen baserer seg på er sikkerhet. Det kan være kausjonistansvar, pant i boligen eller andre muligheter som gir bankene sikkerhet for at betalingsforpliktelsen blir overholdt. Det er derimot ofte at bankene ikke krever sikkerhet ved

---

²⁴ *Utredning om gjeldsregister, s 18*

²⁵ <http://www.datatilsynet.no/verktoy-skjema/Sporsmal-Svar/?question=601&qlist=168,170,201,599,600,601,603,604,605,606,607,608,609,610,611,613,614> (lastet ned 25.01.12)

²⁶ <http://norsk.lysningsblad.no/> (lastet ned 12.02.12)

²⁷ <http://e24.no/makro-og-politikk/mange-mangler-betalingsvilje/20158101> (lastet ned 02.03.12)

²⁸ <http://www.lindorff.no/article/51985/8132-Betalingsanmerkning> (lastet ned 25.01.12)

kortsiktig finansiering. Det vil si høyere risiko for banken, som kunden betaler for ved høy rente. Vedrørende sikkerhetskriteriet anvendes løsreregisteret.

Løsreregisteret er et tinglysingsregister for rettigheter og pant i løsøre. En tinglysning medfører at rettigheten, eller pantet, blir registrert som heftelse på den person eller det foretak pantekravet retter seg mot. Tinglysningen gir rettsvern ovenfor kreditorer. Videre er løsreregisteret mest kjent som opplysningskilde i forbindelse med panteheftelser på bruktbiler og andre kjøretøy.²⁹

Tinglysningene er offentlige, som tilsier at hver og en kan få opplysninger om de heftelser og rettigheter som er registrert i løsreregisteret. Men hvis det gjelder andre opplysninger enn tinglyste heftelser fremgår det av Brønnøysundregistrets nettside at det vil innebære begrenset innsyn. Løsreregisteret kan kun avgi disse opplysningene til advokater, finansinstitusjoner, inkassobyråer, kredittopplysningsbyråer, offentlig myndighet og skyldneren selv.

Kredittopplysningsbyråene kan derimot utlevere opplysningene videre til sine kunder.³⁰

Foretaks- og regnskapsregisteret i Brønnøysundregisteret innehar opplysninger vedrørende foretak og tilstanden i norsk næringsliv, de kommer derfor ikke til anvendelse ved kredittvurderingen av enkeltpersoner.³¹

Den store utfordringen til kredittopplysningsforetak og finansinstitusjoner ligger i kategorien gjeld. Avhengigheten til kundens oppriktighet og ærlighet angående total gjeldsbyrde, er med på at gjeldsopplysninger representerer utfordringen i dagens system. I tilfeller hvor kunden ikke oppgir fullstendig gjeld, er det nødvendigvis ikke slik at kunden hadde en intensjon om å holde den skjult. Det kan også tenkes at den aktuelle kunden ved flere tilfeller mangler oversikten over sine gjeldsforpliktelse. Likevel regnes dette som "et hull i systemet" og gir kredittkunder intensiver om å undersøke opplysninger som de frykter kan svekke deres kredittverdighet. GE Money Bank viser, som nevnt, i sin høringsuttalelse til et betydelig antall søknader der kunden fikk alvorlige betalingsproblemer etter å ha inngått lånebetingelser med en rekke banker og finansinstitusjoner³².

For å unngå hyppighet av denne typen underslåing inneholder Straffeloven av 22. mai 1902 nr.10 regler på området. I loven finner vi bestemmelser som medfører straffeansvar dersom forbrukere eller bedrifter gir uriktige opplysninger om gjeld i forbindelse med

²⁹ <http://www.brreg.no/registrene/losore/> (lastet ned 12.02.12)

³⁰ <http://www.brreg.no/registrene/losore/losore.html> (lastet ned 04.05.12)

³¹ <http://www.brreg.no/registrene/foretak/> & <http://www.brreg.no/registrene/regnskap/> (lastet ned 04-05-12)

³² <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/GE%20Money%20Bank%20150808.pdf> (lastet ned 01.03.12)

kredittsjekkanalyse. Den rene bedrageribestemmelsen finnes i § 270. Loven sier også at den som ikke underslår informasjon med hensikt, men likevel grovt uaktsomt, også kan bli straffet.³³

4.2 Kredittvurdering i Norge sammenlignet med resten av Skandinavia

Sammenlignet med Danmark og Finland er det ikke store forskjeller ved kredittvurderingsordningen der, som den vi har her i Norge. Heller ikke der finnes det noe sentralt gjeldsregister som samler enkeltpersoners totale lånesaldo. Derimot har Sverige, siden 1977, etablert et privateid kredittregister hvor opplysninger om gjeld da også inngår. «Upplysningscentralen» har konsesjon fra Datainspektionen og i tillegg til de mer generellere kredittopplysningene, registreres også avbetalingslån, misbrukt bankkonto, misligholdte kreditter, kausjonskreditter og misbrukte kontokort utgitt fra banker og kredittgivere. Foretaket eies av de største svenske bankene og medlemskap i registeret er frivillig. Likevel er nesten alle kredittinstitusjoner og banker tilknyttet registeret. Dette medfører at over 90% av Sveriges befolkning er registrert i «Upplysningscentralen». Grunnen til at flertallet velger å knytte seg til registeret kommer trolig av at bare de som tilbyr informasjon får lov til å hente ut informasjon når de trenger det selv. Videre stilles det krav både i konsesjonsvilkår og lovgivningen til hvordan kredittopplysningsvirksomheten skal utøves. Gjennom lovgivningen blir hensynet til personvernet ivaretatt.³⁴

---

³³ *Utredning om gjeldsregister, s 20*

³⁴ *Utredning om gjeldsregister, s 22*

5 Metode

5.1 Metodevalg

Den samfunnsvitenskapelige læren skiller mellom kvalitativ og kvantitativ metode. Sistnevnte omtales gjerne som ”tallenes metode” hvor man ønsker å generalisere ved hjelp av statistiske prosedyrer (Johannesen m.fl. 2009:203) Kvalitativ metode sikter på å avdekke holdninger og meninger bak fenomenet, og det er denne vi har valgt for vår oppgave. Vi har benyttet kvalitative intervjuer, ettersom vi ønsket å få frem fagkyndige argumenter rundt opprettelsen av et sentralt gjeldsregister. Hensikten med kvalitativ tilnærming er å få frem fyldige beskrivelser og meninger. Metoden er særlig anvendelig når man ikke kjenner fenomenet så godt, men også dersom det foreligger lite forskning om fenomenet.

”Utgangspunktet for all forskning er *nysgjerrighet*” - Dette tilfaller oss godt. (Johannesen m.fl. 2009:36-37)

5.2 Utvalgsstørrelse

Valget med å anvende kvalitativ forskningsmetode er forankret i et ønske om å komme nært inn på målgruppen. Spørsmålet om hvor stort utvalget bør være må sees i sammenheng med hvilken kvalitativ metode som anvendes. (Johannesen m.fl. 2009:106) I vår oppgave har vi intervjuet fire informanter. Vi har rekruttert informantene personlig ved å henvende oss direkte til vedkommende. Årsaken til at vi har lyktes med de ulike informantene, antar vi er forankret i at alle er interessert i problemstillingen vår, og ønsker å fremme sin mening.

Videre valgte vi strategisk og ”slumpmessig” utvelging. Metoden går ut på at man velger ut aktuelle informanter på bakgrunn av at de er relevante i forhold til å belyse problemstillingen, samtidig som de er tilgjengelige. (Johannesen m.fl. 2009: 109)

Tidsperspektiv og økonomiske ressurser påvirker vårt metodevalg og størrelsen på utvalget. Det kunne også vært spennende å gjennomføre et gruppeintervju med de samme informantene, der de kunne diskutert åpent seg i mellom. Da ville informantene blitt konfrontert direkte, noe som trolig ville resultert i flere interessante argumenter og kanskje dratt debatten i en ny retning. Dersom vi hadde hatt anledning, ville vi gjennomført en kvantitativ undersøkelse som et supplement til den kvalitative metoden. Dette for å belyse samfunnets holdninger knyttet til problemstillingen, og ikke nødvendigvis de som allerede er godt kjent med temaet. Resultatet fra denne undersøkelsen kunne bidratt til å underbygge

synspunkter i oppgaven, men også gitt oss informasjon om den allmenne oppfatningen av opprettelsen av et sentralt gjeldsregister.

5.3 Datainnsamlingsmetode

Det finnes to ytterpunkter ved gjennomføring av intervjuer. Den ene er strukturerte intervjuer hvor rekkefølgen på spørsmålene og svaralternativene er fastlagt før intervjuet. Den andre er ustrukturerte intervjuer som bærer preg av en samtale. Formålet vil være å gjøre det lettere for informanten å snakke, samtidig som fremgangsmåten er svært fleksibel som videre åpner for at man kan tilpasse spørsmålene etter i hvilken retning samtalen leder. Der vi hadde tid til overs og informanten viste seg villig, benyttet vi oss av en slik åpen dialog avslutningsvis. (Johannesen m.fl. 2009:138)

For intervjuene i sin helhet anvendte vi ”semi-strukturerte” intervjuer, hvor en overordnet intervjuguide var utgangspunktet. I hovedsak benyttet vi oss av den samme intervjuguiden til tre av informantene, men med variasjon i noen grad tilpasset den aktuelle informanten. (Johannesen m.fl. 2009:137) Til intervjuet med Datatilsynet opererte vi med en egen intervjuguide da tilsynet representerer en side av saken som vi best kunne belyse ved å utarbeide en særegen intervjuguide. Spørsmålene er naturligvis nært knyttet til problemstillingen. Intervjuguiden ble tilsendt de ulike informantene før møtet og vi fikk gode og gjennomtenkte kommentarer. Hensikten med intervjuguiden var også at den skulle bidra til en naturlig oppbygging og gjennomgang av temaet, samt holde informanten mest mulig til den konkrete problemstillingen uten store avsporinger. Som intervjuere er vår oppgave å holde flyten i samtalen, og spørsmålene var ment å oppmuntre informantene til å komme med utdypende informasjon.

Informantene mottok også mer praktisk informasjon om varighet, tid og sted før intervjuet. I dette informasjonsbrevet fulgte som sagt intervjuguiden, men også et skjema om informert samtykke. Der ble de underrettet om at de til en hver tid står fritt til å trekke seg. (vedlegg 2-10)

Intervjuene ble gjennomført i arbeidstiden og på deres foreslåtte steder. Dette fordi intervjuet ikke skulle gå utover deres egen fritid.

5.4 Reliabilitet og Validitet

5.4.1 Reliabilitet

Reliabilitet knytter seg til undersøkelsens data og refererer til påliteligheten, men innenfor kvalitativ forskning er slike krav mindre hensiktsmessige. Dette er begrunnet med at det ofte er samtalen som styrer datainnsamlingen, som igjen henger sammen med at observasjonene er verdiladede og kontekstavhengige. I vårt tilfelle er vi dessuten ute etter informantenes subjektive meninger om et tema de kjenner. Derimot er det mer vesentlig å snakke om reliabilitet i kvantitative forskningsopplegg hvor strukturerte datainnsamlingsteknikker anvendes.

I alle våre intervjuer for denne oppgaven deltok vi begge to. Det gav oss muligheten for å ha en intervjuer og en deltakende observatør. Dette bidrar til å styrke reliabiliteten ved at dataene blir mer pålitelige og sammenlignbare med to sett av notater. I tillegg anvendte vi lydopptak for å forhindre at data skulle gå tapt. (Johannesen m.fl. 2009:198-199)

5.4.2 Validitet

Validitet dreier seg om dataenes gyldighet, og hvorvidt dataene representerer fenomenet. (Johannesen m.fl. 2009:71) Det finnes ulike typer validitet, men ettersom vår innsamlingsmetode var dybdeintervju er det hensiktsmessig å snakke om begrepsvaliditet og ekstern validitet. Med begrepsvaliditet menes ”måler vi det vi tror vi måler?”. Dette må ses i sammenheng med problemstillingen. Asbjørn Johannesen m.fl.(2009) skriver i boken ”Samfunnsvitenskapelig metode” at det å investere nok tid til å bli godt kjent med feltet, skille mellom relevant og ikke relevant stoff, vil øke sannsynligheten for at forskningen frembringer troverdige resultater. Vi kan også forsterke validiteten av resultatet ved ekstern validitet. Dette er nært knyttet til kvantitativ metode og om man kan generalisere, dog i kvalitative undersøkelser er det snakk om resultatet kan overføres til beslektede fenomener. (Johannesen m.fl. 2009:199-200)

6. Intervju

6.1 Presentasjon av informanter

Den første kandidaten vi intervjuet var **Hilde Samuelsen**. Valget på å Hilde Samuelsen ble tatt tidlig i prosessen og har sammenheng med at en av kandidatene ble kjent med vedkommende under praksisopphold.

Samuelsen har lang erfaring innen mislighold og en brennende interesse for gjeldsproblematikken. Hun har arbeidet for Namsmannen i 8 år, hvor mange av arbeidsoppgavene var knyttet til utleggsforretninger og hvorvidt skyldner har eiendeler det kan tas pant i. Videre har hun også 3 års fartstid som sekretær i forliksrådet. Dette har gitt henne et bredt innblikk og bedre forståelse. Hun har også jobbet ett år i inkassofirma.

I dag jobber informanten i bankvirksomhet, der hun har vært i om lag fem år. Først, to og et halvt år i boliglånsavdelingen, hvor kredittsjekk ved utlån var en stor del av arbeidsoppgavene. Deretter i forbrukslånsavdelingen, hvor hun nå snart har jobbet i tre år. Her har hun skaffet seg et klarer bilde på gjeldsproblematikkens utvikling, som igjen har forårsaket stor interesse for emnet. Forbrukslån og dets påvirkningen på misligholdproblematikken medfører at Hilde Samuelsens kunnskap er høyst sentral i forhold til oppgaven vår.

Det andre intervjuet vi gjennomførte var med lederen, **Bengt Scheldt**, i organisasjonen ”Gjeldsoffer- Alliansen”, stiftet i 1991. Vi ble kjent med organisasjonen og dens sterke meninger og engasjement gjennom deres høringsuttalelse i forbindelse med utredningen i 2008³⁵. Som leder i den frivillige organisasjonen, kommer han nært inn på de personer i samfunnet som er hardest rammet av økonomiske vanskeligheter. Scheldts synspunkter i debatten rundt et gjeldsregister er derfor preget av det behovet som han opplever gjennom disse menneskene, og gjør han til en viktig informant for oss. Scheldt har også vært aktiv i debatten både på TV og i radio.

I Gjeldsoffer-Alliansens formålsparagraf heter det:

Gjeldsoffer-Alliansen er en ideell og allmenntilgjengelig organisasjon hvis formål er å hjelpe gjeldsoffer, sette søkelys på deres problemer og arbeide for å forbedre aktuelle lover. Organisasjonen skal arbeide for å spre kunnskap om gjeldskrisens konsekvenser for

---

³⁵ <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Gjeldsoffer-Alliansen%20310808.pdf> (lastet ned 16.04.12)

samfunnet på kort og lang sikt. Et gjeldsoffer defineres som en privatperson med en gjeldsbyrde han/hun i utgangspunktet greide å betjene, men som på grunn av forhold vedkommende ikke har vært herre over er blitt umulig å betjene i overskuelig fremtid. Organisasjonen er nøytral i forhold til partipolitikk og livssyn.³⁶

Scheldt understreker at organisasjonen er politisk aktiv, og at de per i dag har et godt samarbeid med Stortinget.

Vår tredje informant er **Hallgeir Kvadsheim**, kjent som tidligere programleder av ”Luksusfellen”. Programmet som sendes på TV3, handler om privatpersoner som har inkassokrav opp til ørene og er på randen til personlig konkurs etter å ha pådratt seg gjeld over evne. Sammen med Magne Gundersen, hjalp de personene til å lage budsjett, skaffet dem bedre avtaler med banken og ledet dem inn på rett vei. Vårt ønske om å intervjuer Kvadsheim var forankret i hans erfaringer fra TV-programmet samt hans brede kunnskap om privatøkonomi. Han er utdannet siviløkonom fra Norges handlehøgskole i Bergen, og har jobbet med rådgivning innen privatøkonomi de siste 10-15 årene. Først i Dine penger i Dagbladet og de siste fem årene som programleder i Luksusfellen. I dag skriver Kvadsheim bok om privatøkonomi. Uten å røpe for mye, forteller han at boken vil favne bredere enn bare misligholdproblematikken, som jo er årsaken til at hans kunnskap er så interessant for oss.

Vår siste informant er representant fra **Datatilsynet, Ove Skåra**. Vår interesse for å involvere tilsynet i oppgaven kommer av deres sterke rolle i debatten om opprettelse av et gjeldsregister. Fra deres høringsuttalelse i 2008 er vi kjent med deres argumenter i mot opprettelsen.³⁷ Før intervjuet ble vi gjort oppmerksomme på at de fortsatt stiller seg negative til opprettelsen av et sentralt gjeldsregister. Likefullt er deres synspunkter særs interessante, fordi de nevner brudd på personvernloven som ett av sine argumenter. Etter tre intervjuer med informanter som stilte seg positive til et gjeldsregister, var vi veldig opptatt av å få et innblikk i den andre siden av saken og få utdypet motargumentene.

---

³⁶ <https://www.gjeld.org/om-oss> (lastet ned 16.04.12)

³⁷ <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Datatilsynet%20300708.pdf> (lastet ned 16.04.12)

6.2 Empirisk avhandling

6.2.1 Intervjudata fra Hilde Samuelsen, Hallgeir Kvasdheim og Bengt Scheldt

- *Hva ser du som hovedargumentet for opprettelsen av et gjeldsregister?*

«For å beskytte mennesker mot overforgjeldning, enkelt og greit», fremmer Scheldt. Han tillegger at gjentatte ganger har vi sett at mennesker får låne for mye, og da blir det samfunnsproblemer, «bankene må sette foten ned!»

Kvasdheim, som etter en avveing av fordeler og ulemper er ”tvilende for” et gjeldsregister, nevner også samfunnsproblemer som et hovedargument. Han forteller at mange utslag av dårlig privatøkonomi fører til depresjoner, sykemeldinger osv. Han poengterer at det å sette en stopper for de som ikke bør ha mere kreditt eller forbrukslån så tidlig i prosessen som mulig, kan hjelpe på sekundæreffektene rundt det å ta opp gjeld over evne. «Dette gir ikke bare konsekvenser for personen som tar opp lån, men også for dem som er rundt vedkommende», sier han.

Samuelsen nevner den eksplosive økningen av inkassogjeld over de siste årene, særlig blant unge i alderen 18-26år, som sitt hovedargument. I likhet med Kvasdheim er hun opptatt av at det blir satt en stopper tidlig i prosessen, «dersom gjeldsproblemene går for langt kan det utestenge mange unge fra et ”normalt liv”»

De tre informantene åpner alle for spørsmålet om hva et gjeldsregister skal innebære.

Samuelsen nevner her at hun kanskje ikke tror på et så omfattende register som det refereres til i vår hovedkilde ”*Utredning om gjeldsregister i Norge*”.

- *Kan du tenke deg uventede konsekvenser av et slikt gjeldsregister?*

«Konsekvensene vil jo avhenge av hva gjeldsregisteret omfatter, om det er forbrukslån og kredittkortgjeld gitt av finansinstitusjoner eller rentebærende gjeld til inkassoselskapene og lignende», starter Kvasdheim. Videre tenker han at en negativ konsekvens kan være at mange mister muligheten til å gjøre opp inkassogjeld ved å ta opp forbrukslån og på denne måten unngå betalingsanmerkninger. «Småkravene blir fort uhåndterlige fordi det blir så mange i antall. Folk orker ikke så mange regninger og gir opp til slutt. En måte å rette opp i dette er å samle gjelda i ett forbrukslån. Da betaler man én sum i måneden til banken, istedenfor tjué separate. Får vi et gjeldsregister vil mange bli avskåret fra denne muligheten», sier han.

Kvasdheim kan også tenke seg at forbrukslån vil komme til å bli dyrere som en konsekvens

av et gjeldsregister. Ettersom det er meningen at bankene skal være med på utviklingen og finansieringen av registeret, vil dette kunne føre til at de "skrur opp prisene" på forbrukslån. Scheldt, på sin side, kan hvert fall ikke se at registeret vil kunne føre til noen negative konsekvenser. Han ser argumentene til motparten med hensyn til innsyn og personvern, men viser samtidig til Sverige og hvordan det fungerer der. Han spør seg: «Hvorfor skulle vi få så voldsomme problemer her?»

Samuelsen nevner større utslagskraft for frarådningsplikten som mulig konsekvens. Flere vil få avslag på sine lånesøknader. Useriøse lånetilbydere som før ville tilbudt lån, til tross for tilfeller med høy risiko for mislighold, vil også bli påvirket her sier hun. Samuelsen fortsetter: «På lang sikt kan det også endre enkeltpersoners holdninger og dårlige betalingsmoral. Dersom man får stoppet personer tidligere, før gjelden overstiger betalingsevne, kan det snu trenden med stadig stigende misligholdte beløp».

- ***Hva tror du er årsaken til at vi ikke har et gjeldsregister per dags dato?***

Her er de tre informantene enig om at dette i hovedsak skyldes motstand fra motparten.

Kvadsheim påpeker at det i dag er et mye større fokus på temaet enn tidligere. I likhet med Samuelsen, nevner han at motargumentene til Datatilsynet tidligere har blitt tillagt stor vekt. Samuelsen legger til at omfanget av personer som vil dra nytte av et gjeldsregister, som jo er et mindretall, også kan være en av årsakene til at vi ikke har et gjeldsregister i dag.

Scheldt, hevder at den sterke motstanden fra banker er årsaken. «DNB er dominerende i kraft av sin størrelse med nesten 2 000 000 kunder. Dermed har banken sitt eget private gjeldsregister og det ønsker den ikke å dele med andre. Det er en stor konkurransefordel. Registeret er jo ikke 100 % dekkende, men like fullt en konkurransefordel», sier han.

- ***Selv om antall misligholdsaker har økt de siste årene, dreier problematikken seg likevel om et vesentlig mindretall av låntakerne. Mener du problemet likevel er stort nok til at myndighetene burde prioritere opprettelsen av et sentralt gjeldsregister?***

Nesten før spørsmålet er ferdig stilt uttrykker Scheldt: «Jeg hører hva du sier, men jeg viser til denne statistikken fra 2007» Han gir oss et dokument som viser omtrent 4 000 000 nye inkassosaker det året. (2007 var året før *Utredning om gjeldsregister i Norge* ble ferdigstilt.) Han spør oss videre: «Hva er det der som sier at problemet er beskjedent?»

Kvadsheim mener også at problemet er stort nok til at det må tas tak i. Han eksemplifiserer med at ikke 20 personer må være drept på en veistrekning før det utføres forebyggende

arbeid. På samme måte kan vi heller ikke vente til gjeldsproblematikken rammer en viss andel av befolkningen. «Problemet er stort nok og det fortsetter å vokse».

Også Samuelsen viser til at problemet stadig øker, hun fremhever at det har det gjort helt siden spørsmålet om gjeldsregister først kom på banen i 2002. «Problemet er i dag helt klart stort nok», sier hun og fortsetter: «Norge har hatt lave boliglånsrenter samt lav arbeidsledighet, hvordan kan man da forklare at vi nå møter høyere mislighold enn noen sinne?» Hun utdyper også at misligholdproblemene er særlig store blant unge mennesker, hele 25 % av misligholdsakene ligger til aldersgruppen under 25 år.

- ***Kan dette kategoriseres som markedssvikt og faller det dermed under myndighetenes ansvarsforliggende?***

«Ja, myndighetene må være det styrende organet, men det er jo vilje i markedet også. Hadde bankene i dag fått det som de ville, så ville vi jo hatt et gjeldsregister», argumenterer Kvadsheim mens han fortsetter: «Men myndighetene fungerer jo som igangsetter, de bør styre prosessen og gi retningslinjer. Særlig bør de legge retningslinjer på hvordan registeret *ikke* skal brukes». Angående finansieringen av registeret har han en idé om at myndighetene tar på seg kostnadene ved opprettelsen og at finansinstitusjonene overtar finansieringen etter hvert. Scheldt mener også at problemet tilfaller myndighetenes ansvarsområde, men påpeker at mye er opp til bankene også.

Samuelsen viser til en gjenganger, at potensielle kunder tilbakeholder informasjon ved lånesøknader. Hun stiller videre spørsmål om hvorvidt straffeloven faktisk slår ned på ”bedrageri” i den forstand at man ikke oppgir total gjeldsbyrde ved lånesøknaden, selv om dette er krav i vilkårene for låneopptak. Når dette har blitt overprøvd i retten blir ofte långiverne sett på som ”den store stygge ulven” nettopp fordi det er forholdsvis enkelt å skaffe seg slike lån, samtidig som at de er svært lønnsomme for långiverne. Hun argumenterer videre med at dersom lånesøkerne hadde vært ærlige om sin totale gjeldsbyrde i lånesøknad, ville utslaget av søknaden trolig ofte vært annerledes. Hun avslutter spørsmålet med å si at myndigheten burde ta ansvar, fordi gjeldsordningsloven, som var myndighetenes tiltak for å hjelpe privatpersoner med å få bukt med gjeldsproblemene, ikke hindrer folk å ta opp gjeld over evne. Samuelsen gir uttrykk for at loven heller ”syr puter under armene” på lånekundene, og blir brukt som en sikkerhetsventil fra deres side. Hun mener videre at finansinstitusjonene også må bidra til opprettelsen av et gjeldsregister, eventuelt ved å betale for tjenestene slik de gjør i Sverige. «Det er en liten pris å betale, for å få bedre sikkerhet for lånene», avslutter hun.

- ***Kunne det vært aktuelt å se på andre Skandinaviske kredittvurderingssystemer?***

Med bakgrunn i sin arbeidserfaring, ble Samuelsen her spurt spesielt om å sammenligne med Sverige. Hun starter med å nevne at Sverige er et naturlig land for Norge å sammenligne seg med. Sverige har et godt system forteller hun og dessuten også bedre betalingsmoral. Hun antar at dette kan ha sammenheng med at svensker ikke har den samme muligheten som vi har i Norge til å opparbeide seg gjeld de ikke kan bære, nettopp fordi landet opererer med et slags gjeldsregister. (Vi viser her til teoridel kap.4.2)

Hun viser også til at svenske lånetilbydere av kortsiktig gjeld, tilbyr betydelig lavere rente enn hva som er vanlig i Norge, dette nettopp fordi de har lavere risiko som årsak av sitt gjeldsregister.

Scheldt mener også at det er veldig relevant for Norge å se til Sverige på området. Han fremmer at dette er allerede gjort, både ved utarbeidelsen av *Utredning for gjeldsregister i Norge* og av myndighetene. Scheldt poengterer at gjør vi som svenskene behøver det ikke koste staten noe. (Igjen viser vi til teoridel kap.4.2)

- ***Har systemet for kredittvurdering i Norge endret seg over de siste 10-15årene?***

Samuelsen forteller om en vesentlig endring av kredittsystemet. Før var den preget av mye manuelt papirarbeid, men i dag er den i stor grad automatisert gjennom detaljerte analyser og modeller. Hun hevder også at systemet har endret seg til fordel for lånekundene. I dag blir man gjort oppmerksom på når det har blitt foretatt en kredittvurdering og betalingsanmerkninger blir slettet med en gang utestående beløp blir gjort opp.

Scheldt er av en annen oppfatning. Han mener at kredittvurderingssystemet har endret seg til det verre for lånekundene, men det han vektlegger er hvordan systemet beskytter lånekundene mot overforgjeldning. Han fortviler: «Finansinstitusjonene bommer jo hver eneste dag. De er lovpålagt, etter finansavtaleloven § 47» Regelen innebærer frarådningsplikt for kausjonister, men også frarådningsplikt for lånsøkere. Scheldt fortsetter: «Denne regelen er jeg veldig stolt av, den var det jeg som fikk lobbet inn. Bankene har plikt til å sjekke lånsøkers økonomi før de tildeler lån». Vi argumenterer med at: «dette må vel ses i sammenheng med at lånsøker også har plikt til å oppgi reell gjeld?» Scheldt sier seg enig i dette. Videre påpeker vi at datatilsynets argument, (fra høringsuttalelsen av *utredning om gjeldsregister i Norge*, 2008), var at et sentralt gjeldsregister uansett bare ville hjelpe den delen av misligholdsaker som oppstod nettopp i de tilfeller der kunden bevisst hadde tilbakeholdt informasjon. Scheldt tviler: «Ja eller Tja, vil jeg si, det er jo en del mennesker som overvurderer sin egen betalingsevne, bevisst eller ubevisst».

Spesielt til Kvasdheim spurte vi om han mener dagens kredittvurderingssystem er tilstrekkelig. Han svarte: «Nei det er det jo ikke. Selv om bankene i dag får en selvangivelse, så kan kunden ha pådratt seg ganske mye lån på de inntil 18 månedene før ny selvangivelse er utarbeidet». Han legger til at kredittvurderingssystemet i dag er ganske matematisk knyttet opp mot betalingsanmerkninger, inntekt og lignende. Kvasdheim tenker at systemet tar nok en del folk som ikke burde ha kreditt, men langt fra nok.

- ***Ligger problemet i utviklingen av lånekundenes endrede livsstil? (f.eks. spontankjøp, luksusfelle eller lignende.)***

Samuelsen mener det her er snakk om samfunnet for øvrig, og betalingsmoral. Det er mange som har dårlig kontroll og som lett lar seg påvirke. Hun viser til utviklingen på IT- fronten. I dag har man muligheten til å shoppe og spille på internett, samtidig som det er lagt til rette for å betale senere. Hun viser til at "Luksusfellen" har illustrert de mulige konsekvensene som kan oppstå ved å anvende disse kredittmulighetene.

Tidligere generasjoner har spart til forbruk og lånt til bolig, forteller hun. «I dag er tilgjengeligheten av kredittkjøp og forbrukslån en helt annen, og mange tar dermed opp kortsiktig gjeld for å finansiere forbruk, ofte et for høyt forbruk», meddeler Samuelsen. Avslutningsvis sier hun at det har blitt vanskeligere for finansinstitusjoner å tjene penger. «Kortsiktig gjeld i form av kreditt og forbrukslån er låneprodukter med gode marginer. Dette kan også være noe av årsaken til at tilbudet av det også øker», tilføyer hun.

Kvasdheim hevder også at det i noen grad kan skyldes en holdningsendring. Han bemerker at det finnes lite relevant forskning om dette, men hans subjektive oppfatning tilsier at problemet kan være forårsaket av holdningsendringer. Som programleder i "Luksusfellen" har han funnet at grunnlaget for denne holdningsendringen i stor grad kan skyldes at Norge går godt og at vi alle ønsker å delta på "festen". «Den generelle oppfatningen blant folk er at det ordner seg til slutt, enten via det offentlige eller mor og far, eller i verste fall som programdeltaker i "Luksusfellen"», forteller han. Kvasdheim fortsetter: «Programmet indikerer at det er mulig "å snu skuta", men i et program på 45 minutter så virker dette lettere enn hva virkeligheten tilsier. Vi, som intervjuere, legger til at denne holdningen om at "det ordner seg" faktisk støtter seg til virkeligheten, velferdssystemet tar hånd om deg selv om du skulle dumme deg ut økonomisk. Kvasdheim nikker samtykkende.

Scheldt nevner også dette med at Norge går så det suser og tror borgerne tenker ”jeg vil ha en sus jeg også”, og dermed kaster de seg på karusellen med kredittkort. Han tror også mye fokus på status har innflytelse på folk og dermed påvirker deres kjøpemønster.

- ***(Eller) Tror du den lette tilgjengeligheten av, sammen med stor grad av markedsføring, har betydelig utslagsvirkning for økt antall forbrukslån med påfølgende økende antall misligholdsaker?***

Scheldt bruker her ordet ”leilighet skaper tyv” for å beskrive situasjonen. Med det menes at dersom det er for lett å ta opp forbrukslån, så øker sjansen for at mindre fornuftige avgjørelser blir tatt.

Samuelson og Kvadsheim vil ikke tillegge markedsføringen for mye skyld for misligholdproblemene. Samuelson tenker at de som ønsker å finne muligheten til å ta opp kortsiktig gjeld, vil finne den uavhengig av markedsføringen. Hun sier derimot ikke at den hissig markedsføringen ikke forverrer problemet. «Det godt kan tenkes at flere blir fristet», kommenterer hun. Videre nevner hun at markedsføringen kan ha medvirket til å normalisere kortsiktig gjeld. Et annet viktig poeng er at mange er uvitende om hva et lån til slutt vil koste. Få markedsføringskampanjer gjør rede for renteutregning.

Kvadsheim tar opp hvordan reklamen er rettet og mener at dette er mere avgjørende enn bare reklamen i seg selv. «Reklamen sier deg at du fortjener dette her og nå, selv om du ikke egentlig har penger til det», påpeker han og fortsetter: «Dette betyr ikke at jeg mener det bør gjøres restriksjoner på markedsføringen. Det er en del av det å leve i et fritt samfunn, en del av yringsfriheten». Det ligger også nye insitamenter bak det å pushe forbruksgjeld på folk, forteller Kvadsheim. Vi får fortalt et eksempel om at de som jobber på statoilstasjoner får ca. 70-80kr per søknad om statoil-kredittkort som de gir ut. Trolig vil dette gi de ansatte et sterkt insitament for å gi ut flest mulig lånesøknader.

- ***Videre, ser du en tendens i utviklingen av lånemarkedet? se tabell og kom gjerne med påpekninger, da særlig finanskrisen 2008.***

«Tabellen viser ytterste konsekvens, gjeldsordning», forklarer Scheldt. Han påpeker med dette at gjeldsordning er den siste fasen i prosessen. Tallene viser ikke totalbilde av antall rammede

med økonomiske vanskeligheter. Angående tallene for 2011 og 2012 forteller han om en fortsatt forverring av statistikken.

Alle informantene forteller at vi i dag snakker om en annen type gjeld enn hva vi gjorde for 15-20 år siden. Den gangen var det boliggjeld som førte til problemer da flere mistet jobben under krisen i 1991 og noen som følge av dette måtte selge boligen og ikke tålte rentene på restgjelden etter salget. I de senere årene har gjelden derimot blitt mere selvforskyldt, forteller Samuelsen. Hun viser også til at tallene fra de siste årene er alarmerende høye, særlig i forhold til at vi i denne perioden har operert med lave boliglånsrenter og lav arbeidsledighet i Norge. Hun tror ikke finanskrisen i 2008 har spilt vesentlig inn på statistikken.

Kvadsheim forklarer utviklingen av markedet for forbrukslån i sammenheng med tabellen. Han forteller at i årene før finanskrisen i 2008, fra ca. 2004, kom det et økende antall tilbydere på banen. Det hadde vært lite tap, og gode marginer lokket flere til markedet. Dette gjorde at mulighetene for å ta opp forbrukslån var mange og lette. Da finanskrisen kom til Norge i 2008 skjedde det derimot en innstramming. Aktører falt fra, mens de som ble igjen stilte strengere krav til lånekundene. Den negative statistikken etter 2008 er ikke forskyldt av noe som hendte i dette året. Statistikken viser antall gjeldsordnings saker som er tatt opp hvert år. Prosessen før en gjeldsordning varer i flere år, dermed kan det tenkes at statistikken for 2009-2010 er forårsaket av den lette adgangen på forbrukslån i fireårsperioden før finanskrisen i 2008.

- ***Kan du tenke deg andre tiltak enn å endre kredittvurderingssystemet?***

De tre informantene tror bedre opplæring innenfor privatøkonomi kan være et alternativt tiltak. Mer økonomi i skolen vil føre til mennesker som gjør klokere økonomiske avgjørelser. Samuelsen hevder også at det er viktig å bli kvitt tankegangen om at man blir reddet uansett. Hun fortsetter med straffeloven, og mener den burde anvendes oftere, spesielt i saker hvor man mistenker misbruk av systemene. Hun eksemplifiserer med saker der enkelte har søkt forbrukslån flere steder på samme dag og fått innvilget flere lån hvor långiverne da ikke har fått opplyst reell gjeldsbyrde hos vedkommende.

Samuelsen fremmer en idé om at det kan være hensiktsmessig å ha strengere krav til lånekunder i aldersgruppen 18-25 år, da misligholdproblemene her er betydelige.

Kvadsheim forteller at han synes det er tull at bankene sender ut kredittkort som en del av totalpakker. Han mener det burde være mulig å si nei takk til kredittkort fra banken. Videre bruker han seg selv som eksempel og forteller at som totalkunde i Fokus bank får han den

beste renta, men han og kona blir samtidig påtvunget to kredittkort hver, altså fire kredittkort som de ikke vil ha av Fokus. «Det blir for dumt for meg, det blir for kynisk spekulativt», sier Kvadsheim og fortsetter: «Bankene vet at en del av dem som ikke ønsket kortene i utgangspunktet, etter hvert vil begynne å bruke dem. Er det mange nok som gjør dette blir det butikk av det og det er nettopp dette bankene spekulerer i».

Han er heller ikke fornøyd med måten nedbetalingen av kreditt er lagt opp på. Automatisk trekk fra brukskonto finnes ved noen ordninger, men han nevner at dette alltid burde være tilfelle dersom det er ønskelig, og ikke bare av et minimumsbeløp, men av hele beløpet. Med dette har han kommet frem til to tiltak som bør pålegges bankene. 1, mulighet til å velge bort kredittkort og 2, gjøre det lettest mulig å betale all kredittgjeld automatisk hver måned.

Scheldt foreslår forbud mot å selge misligholdt gjeld. Active Kapital og Lindorff, blant andre, gjør butikk ut av dette i dag. Han hevder at kunden bør ha forkjøpsrett og må kunne få kjøpe til samme pris. Når kredittinstitusjoner selger misligholdt gjeld videre, er dette til en vesentlig lavere sum. Institusjonene selger fordi de anser det som tap og vil få inn det lille de kan. Det er ikke sikkert at kunden alltid vil ha råd selv til å kjøpe opp gjelden, men da er hvert fall muligheten der og det til en lavere pris.

- ***Vi tenker at tiltak som f.eks. å sette en lovfestet maksrente eller forbud mot markedsføring av forbrukslån o.l. ville føre til en nedgang i antall misligholdsaker. Kan disse tiltakene gjennomføres og er dette tanker du vil støtte?***

Scheldt bevisstgjør oss på at det i dag er 14 land i EU som har rentetak. Han forteller at det har vært nevnt at tiltaket med rentetak nødvendigvis ikke har hatt så stor effekt i disse landene, men det antas at ettersom Norge i dag har de høyeste rentene i Europa, så vil det ha effekt her. Samuelsen tror ikke nødvendigvis at rentetak er den beste løsningen. Hun begrunner det med at renten ved forbrukslån settes ut fra risiko for långiverne. Hun drar heller argumentet i den retning av at tiltaket på en måte går hånd i hanske med opprettelsen av et gjeldregister, man må gi finansforetakene mer å ta utgangspunkt i dersom renten skal settes lavere. Det er markedet som setter renten i dag. Dette er noe av årsaken til at den er lavere i Sverige, der det er mindre mislighold.

Kvadsheim tror heller ikke rentetak er den beste løsningen, eller nødvendigvis noe som lar seg gjøre. Han tror heller på at myndighetene informerer om de tiltakene vi faktisk kan gjøre for å beskytte oss selv. Han nevner kredittsperre som et eksempel og forteller at bare etter å ha fremmet dette i programmet "Luksusfellen" noen ganger, begynte antall folk som ringte inn

til blant andre AAA Soliditet, for å gi seg selv kredittsperre, å stige betraktelig med hele 200 nye registrerte hver uke. At økningen stammet fra at folk ble bevisstgjort på muligheten fra TV-programmet er bare en tanke og ikke en påstand han kommer med. Kvalsheim forteller videre at denne sperren står du fritt til å styre selv, kanskje vil det være nødvendig å oppheve den før man eventuelt søker om leie av bolig, men sperren vil beskytte deg mot spontankjøp, «som jo ligger latent i oss alle», avslutter han.

6.2.2 Sammendrag- En rosa tråd

Uten å gjenta informantenes argumenter vil vi her fremheve ett par interessante aspekter ved intervjuene som kanskje ikke blir klargjort for leseren ved første øyekast.

Tråden er rosa fordi vi mener at selv om de tre informantenes holdninger leder i samme retning, har de likevel til dels ulike argumenter om saken. Dette tror vi har sammenheng med deres bakgrunn og tilegnede kunnskap. Et godt argument kan bli bleket av et annet argument, selv om de begge kjemper for samme sak.

Et eksempel vi vil trekke frem er spørsmålet om rentetak som et alternativt virkemiddel. Her er Siviløkonomen(Kvalsheim) negativ og tror heller på andre tiltak. Idealisten(Scheldt) stiller seg meget positiv, mens Bankfunksjonæren(Samuelsen) som arbeider med forbrukslån, tenker at renter henger sammen med risiko. Hun mener at dersom bankene skal sette ned rentene bør de få bedre sikkerhet og det gjerne gjennom et gjeldsregister. Vi ser at hun har et godt poeng, men spør oss: Hva kommer først, høna eller egget, renta eller beløpet. Med dette tenker vi at dersom en lovfestet maksrente ble innført, kunne det føre til at bankene ville tilbudt lavere beløp og på den måten minsket risikoen. For lånekundene ville dette bety mindre gjeld og dermed kanskje føre til mindre mislighold.

Et annet interessant aspekt er at både Idealisten og Siviløkonomen irriterer seg over bankene. Bankfunksjonæren selv gir ingen kritikk til bankene gjennom intervjuet. Hun fremmer heller problemet med uærlige lånekunder, som tilbakeholder informasjon om sin totale gjeldsbyrde, noe som faktisk er ulovlig påpeker hun. Hun kaller det bedrageri.

Et sentralt begrep som gjentar seg i våre intervjudata er *endringer*. På den ene siden handler det om endret holdning, betalingsmoral og livsstil. På den andre siden ser vi økte muligheter. Dette gjelder muligheter knyttet til kredittkjøp og forbrukslån. Bankfunksjonæren fremmer et interessant poeng: Før sparte vi til forbruk, i dag har vi muligheten til å ta opp forbrukslån.

Endringene har ført til at vi trenger ytterligere endringer og det med tanke på kredittvurderingen. Samtlige informanter hevder dagens kredittvurdering ikke er tilstrekkelig og misligholdstatistikken støtter opp om dette. Om den endelige endringen blir et sentralt gjeldsregister er informantene usikre på.

6.2.3 Intervju med Datatilsynets informasjonsdirektør, Ove Skåra.

Av Datatilsynets høringsuttalelser fra 2008 er vi kjent med deres argumenter mot opprettelsen av et sentralt gjeldsregister. Før intervjuet antok vi at tilsynet også i dag står for de samme argumentene. Innledningsvis ba vi likevel representanten om å gjengi disse for å skape et utgangspunkt for videre spørsmål.

Representanten startet med å forklare de grunnleggende premissene for datatilsynets argumenter i en sak som gjeldsregister. Hovedargumentet er personvernet og hva det faktisk innebærer. Han ramser opp prinsipper som gjelder ved elektronisk registrering av personlige opplysninger. Vi vil ikke utbrodere disse her, men kort fortalt handler det om dataenes relevans, fullstendighet, formål og innsyn, samt proporsjonalitet. Med sistnevnte menes at behandlingen av opplysningene ikke må medføre urimelig belastning for den enkeltes selvråderett eller integritet, at man må balansere hensynene til de ulike involverte partene, og at registreringen av opplysninger må være proporsjonal med formålet. I valget av to alternative løsninger ved behandling av personopplysninger skal man velge det alternativet som er minst personverninngrepene.³⁸ Han legger til at proporsjonalitet er et viktig poeng i debatten om gjeldsregister. Det må hele tiden avveies hvor viktig gjennomføringen er i forhold til samfunnets interesse og konsekvensene for den enkelte, samt muligheten for å foreta andre tiltak som er mindre personverninngrepene.

Representanten tar ivrig i bruk tavlen i møterommet der vi befinner oss i datatilsynets lokaler. Det han er i ferd med å fremstille for oss, er en slags oppskrift på avveiningstankegang. En avveining om et virkemiddel vil løse problemet på best måte. Oppskriften består av fire spørsmål som man bør stille seg før gjennomføring av for eksempel et sentralt gjeldsregister. Det første spørsmålet går ut på å kategorisere problemet, hva det innebærer og hvem det dreier seg om. Det neste spørsmålet han skriver opp er: Løser tiltaket problemet? Og/eller, som spørsmål tre fremmer: Fører tiltaket til nye problemer? Det siste punktet oppskriften tar

---

³⁸ http://www.datatilsynet.no/Global/04_planer_rapporter/Datatilsynets%20strategi%202011-2016.pdf (lastet ned 26.04.12)

for seg er en samlet avveining av personvern, kostnader og annet. Representanten referer til punktene i denne oppskriften gjennomgående under intervjuet.

Dagens situasjon viser et økende antall misligholdsaker, vi stiller ham spørsmålet:

Siden utredning om gjeldsregister i Norge stod ferdig i 2008, har problemet vist seg økende. Anser Datatilsynet fortsatt tiltaket som uforholdsmessig?

I tro med proporsjonalitetsprinsippet svarer representanten: «Hvis det viser seg at de andre interessene blir så tungtveiende at personvernet må vike så er det klart at vi fortløpende må se på argumentene som kommer i forhold til problembeskrivelsen.» Han fortsetter med å relatere til spørsmål to fra oppskriften på tavla, *løser tiltaket problemet?*

Her viser informanten til *Utredning om gjeldsregister i Norge fra 2008*, og trekker frem at denne heller i retning av å svare nei på dette spørsmålet. Fagpersonene som gjennomførte utredningen kunne ikke konkludere med at gjeldsregister var løsningen, dessuten spådde de også kostnadene til å bli skyhøye uten å regne mer på dette. Representanten avrundet dermed svaret sitt ved å spørre seg om dette var riktig bruk av penger for å løse problemet og tilføyde: «Vi tror ikke at et sentralt gjeldsregister løser problemet, men at det innfører en masse nye». Utsagnet tar opp både punkt to og tre i oppskriften.

Vi fortsetter søken i bakgrunnen for tidligere uttalelser fra datatilsynet og henvender oss til representanten: ***Vi er kjent med at Datatilsynet hevder at et eventuelt register bare vil hjelpe lånekunder som bevisst tilbakeholder informasjon om sin totale gjeld. Kan du begrunne dette synspunktet?***

Informanten viser igjen til utredningen og dens liste over hvem som eventuelt vil ha nytte av et slikt register. Listen gjengir at potensialet for et gjeldsregister ligger for: 1. søker som allerede har for mye gjeld, 2. søker som ikke har registrerte betalingsanmerkninger på tidspunktet, 3. søker som ønsker kreditten i viten om at han allerede har for mye gjeld, 4. søker som unngår å gi korrekte opplysninger om opparbeidet gjeld, og 5. søker som ikke blir avvist i forbindelse med personalia, boforhold, arbeidssituasjon, eller manuell kredittsjekk.

I sammenheng med dette og forrige spørsmål, legger han til at mange tilfeller av gjeldsproblemer skyldes uforutsette hendelser som frafallelse, arbeidsledighet, skilsmisse osv. «Et gjeldsregister vil ikke hjelpe disse menneskene».

Kan du som representant for datatilsynet tenke deg uventede konsekvenser ved opprettelsen av et gjeldsregister?

Igjen er vi inne på oppskriften og i dette tilfellet spørsmål tre: Fører tiltaket til nye problemer? Han trekker på nytt frem personvernet og at dette vil stå i fare ettersom trolig tusenvis av mennesker vil ha tilgang til et eventuelt gjeldsregister. Faren for lekkasje og hacking er alltid til stede. Han argumenterer: «Det finnes ingen registre som ikke før eller senere har vært misbrukt». Videre nevnes eksempler på lekkasje i registre både i telesektoren og i politiet, før han poengterer: «Et gjeldsregister har et ganske betydelig misbrukspotensiale». Representanten tenker også at deler av finansnæringen, her siktes det til useriøse aktører, kan begynne å spekulere i et gjeldsregister. De vil kunne trekke ut kundene som de evaluerer som mest gunstige.

Har Datatilsynet forslag til andre tiltak enn gjeldsregister for å bedre dagens kredittvurderingssystem?

Informanten tror på en større regulering av finansnæringen i fremtiden. Rentetak er et alternativ som burde prøves. Hans uttalelser støtter seg til ordlyden i brev fra sjefen for Datatilsynet, Bjørn Erik Thon, til arbeidsgruppen som i dag vurderer innføring av gjeldsregister i Norge. Representanten viste oss brevet under intervjuet. Det er datert 1. nov. 2011. Thon skriver her:

Det er ikke vurdert mindre inngripende tiltak. Vi fikk opplyst at mange kredittkortselskaper ikke innhenter opplysninger om gjeld når de innvilger kreditt. Dette er oppsiktsvekkende, og fra Datatilsynets ståsted ville det vært naturlig først å forsøke et pålegg om bedre kredittvurdering før man innfører et gjeldsregister. Det er også grunn til å tro at den manglende kredittvurderingen skyldes at kredittyster har lite å tjene på å innføre bedre kredittvurdering. Tapene hentes inn gjennom den høye renten. Det bør derfor vurderes å innføre et tak på renten på kredittkortgjeld for å se om dette tvinger frem bedre kredittvurderinger.

Representanten tilføyer et viktig poeng, nemlig at det trolig er ulike tiltak som vil fungere for ulike grupper av samfunnet. Mer forskning på spørsmål én i oppskriften vil derfor være betydningsfullt for hvordan enn kan tilpasse de ulike tiltakene til ulike grupper.

Ser dere andre årsaker enn kredittvurderingssystemet som fører til den økte statistikken av mislighold?

«Her er vi glade amatører», begynner han, men fortsetter med at han kan tenke seg at holdningsendringer spiller inn på kjøpemønster og tilsvarende.

Videre nevnes markedsføring av forbrukslån og faktumet at gjeld i dag er mer vanlig enn før i tiden. Han slår fast at, «det er hvert fall ikke mangelen av et gjeldsregister som gjør at problemet er økende»...

Anser dere misligholdproblemene som markedssvikt og at det dermed tilligger myndighetenes ansvar å få bukt med problemet?

Her vil representanten ikke blande seg for mye. Han uttaler at det er opp til dem som vil innføre et gjeldsregister å få frem en skikkelig analyse av omfanget til problemet. Han har forståelse for at overforgjeldning er dramatisk for de menneskene det rammer, men legger samtidig til at det finnes de som ”gir litt fanken og tenker at dette skal samfunnet rydde opp for meg etterpå”.

Dersom det blir vedtatt at et sentralt gjeldsregister skal opprettes, vil det være mulig å gjennomføre?

«Selvfølgelig er det mulig», sier han på utpust og fortsetter: «Da måtte vi ha sett på hvordan det minst mulig kan påvirke personvernet, men det vil være en masse mennesker som ville fått eller ønsket og fått tilgang til registeret. Dette ville ikke vært heldig». Representanten, Ove Skåra, avslutter med punkt fire i oppskriften og forteller at tilsynet ikke tror på registerets effektivitet og tilføyer med et smil: «Dere hørte hva sjefen min sa da han stakk hodet inn her i stad, ”gjeldsregister ja, det er fæle saker”».

6.2.4 Sammendrag- En solid tråd

Datatilsynet nevner hensynet til personvernet som sitt hovedargument. Angående gjeldsregister gjelder dette særlige hensyn til at alle som er registrert til en hver tid må ha tilgang på det tilsynet kaller ”retting og sletting”, samt innsyn. Data som lagres skal også være formålsrettet. For et gjeldsregister vil dette si at det må være dokumentert et behov som gjør det nødvendig at privatpersoners gjeldsbyrde samles i ett felles register. Dessuten skal det også være all grunn til å tro at lagringen av opplysningene løser problemet.

Datatilsynet tror ikke på dette. De har ingen tillit til effektiviteten av et slikt register og mener det vil forårsake flere nye problemer. Tilsynet tror heller på andre tiltak. Dette er også et vesentlig prinsipp innunder personvernet, nemlig at før registrering av personlige opplysninger, skal det være forsøkt mindre personverninngrepene tiltak.

Under intervjuet ble rentetak og ytterligere regulering av finansnæringen generelt, fremmet som alternative virkemidler. Det nevnes at et sentralt gjeldsregister vil ha et ganske betydelig misbrukspotensiale, dermed er det viktig at andre tiltak iverksettes først.

7 Diskusjon

7.1 Debatten

Gjennom våre informanter og relevante artikler har vi skaffet oss et bredt spekter av argumenter i debatten om gjeldsregister. I denne delen av oppgaven ønsker vi å trekke frem argumentene som best svarer på vår problemstillings tre ulike delspørsmål.

Det første spørsmålet vi stilte i problemstillingen

var: *Hvorfor har vi ikke gjeldsregister i Norge i dag?*

Det tyngste argumentet mot et gjeldsregister er forankret i personvern hensynet. Da Stortinget ba Regjeringen om å utrede hvorvidt det burde opprettes et gjeldsregister i 2007, ble nettopp dette hensynet spesielt lagt vekt på. I meldingen het det: *Det skal særlig vurderes om et slikt register kan komme i konflikt med hensynet til personvern.* Den gangen fremhevet særlig Datatilsynet hvordan registeret ville truet personvernet til oss alle som vil bli tvunget til å være registrert. Faren ligger i misbrukspotensialet til et slikt register. Innholdet ville trolig være av interesse for mange andre enn finansinstitusjonene det var tiltenkt. Det ble også nevnt bekymringer angående kvaliteten på innholdet. Datatilsynet viste til personopplysningslovens § 11 bokstav d, om at personopplysninger skal være korrekte og oppdaterte. De stilte seg videre svært kritiske til om et gjeldsregister kunne være oppdatert til en hver tid.

Et annet poeng var kostnadsaspektet. Under utredningen ble det ikke foretatt konkrete beregninger, men et sentralt gjeldsregister av det omfanget det var snakk om, ville krevd et massivt administrativt system med tilhørende kostnader. Det ble gjennomført en politisk vurdering om hvorvidt det var av samfunnsmessig interesse å ta tak i problemet, for deretter å avveie om opprettelsen av et sentralt gjeldsregister var *riktig* bruk av ressurser. Sammen med de øvrige argumentene er kostnadsaspektet like gjeldene i dag. Vi viser derfor til at dette aspektet gjør seg gjeldende i alle delene av problemstillingen.

Dette leder oss inn på det andre spørsmålet vi ønsket svar på, nemlig: *Er det av samfunnsmessig interesse å beskytte borgere mot økonomisk misbruk?*

Alle våre informanter var enige om at dette er av samfunnsmessig interesse. Når man får gjeldsproblemer kan man oppleve, som med mange andre problemer, en belastning. Dette kan gå så langt at det fører til depresjoner, sykemeldinger og annet som gjør at det påvirker et velfungerende samfunn. Siviløkonomen(Kvadsheim) fremmer et annet interessant aspekt, nemlig sekundæreffekter. Det å ta opp gjeld over evne rammer også dem som er rundt vedkommende med gjeldsproblemer.

Idealisten(Scheldt) trekker frem et tiltak han støtter, men som han påpeker at ikke er noe beskyttelsesvern mot økonomisk misbruk, men mer en hjelpende hånd for personer med gjeldsproblemer. «Det kommunale rådgivningsapparatet er utilstrekkelig», hevder han. Norske kommuner er pålagt å tilby gjeldsrådgivning til innbyggerne. Forbrukerrådet viser derimot til at kun hver fjerde kommune svarer på henvendelser fra gjeldsofre og tilbyr rådgivning innen kort tid.³⁹

Videre mener informantene at myndighetene må ta ansvar og gjennomføre forebyggende tiltak. «Myndighetene fungerer som igangsetter, de bør styre prosessen og gi retningslinjer. Særlig bør de legge retningslinjer på hvordan registeret *ikke* skal brukes». Siviløkonomen foreslår at myndighetene påtar seg kostnadene ved opprettelsen av et gjeldsregister for så at finansinstitusjonene overtar finansieringen etter hvert. «Det er en liten pris å betale for å bedre sikkerheten for lånene» konkluderer Bankfunksjonæren(Samuelsen). Ses dette i sammenheng med Datatilsynets uttalelser om at registeret vil bli kostbart, tilsier Bankfunksjonærens utsagn at bankene har mye å tjene på en bedring av kredittvurderingen. I så tilfelle står vi overfor en ”vinn-vinn situasjon” hvor personer unngår overforgjeldning og finansinstitusjonene unngår tap som følge av mislighold.

Finansaspektet kan også ses i sammenheng med Scheldts argumenterer for at dersom Norge ser til svenskens ”låneregister” trenger det ikke å koste staten noe. Samuelsen fremmer også dette tiltaket som hensiktsmessig. Sverige har, som nevnt et kredittregister hvor opplysninger om gjeld også inngår.(Vi viser her til teoridel kap.4.2)

Gjeldsregisteret oppdateres hver måned, og må derfor knyttes til Datatilsynets bekymringer om at et gjeldsregister ikke vil kunne være oppdatert til en hver tid og vil påvirke hvor troverdig det vil være. Tidligere forbrukerombud og nåværende sjef for Datatilsynet, Bjørn Erik Thon, viser i forbrukerombudets høringsuttalelse til at dersom registeret ikke oppdateres i *sanntid* vil det kunne skape praktiske problemer for enkelte hvor innfridd gjeld ikke er

---

³⁹http://forbrukerportalen.no/Tester/2007/vanskelig_a_fa_lovpalagt_gjeldsradgivning (lastet ned 20.04.12)

oppdatert. Han eksemplifiserer med at dette kan få negative konsekvenser ved bankbytte eller salg av bolig m.m.⁴⁰ Et annet element som kan svekke Norges mulighet til å gjøre som naboene er at det svenske rettssystemet har en sterkere forankring i offentlighetsprinsippet, som nevnes i *utredning om gjeldsregister i Norge (s.23)*.

Videre har Scheldt gjort oss kjent med prosjektet ”Brukerpanel i finansmarkedet” som har vurdert og drøftet tilsyn og lovgivning i finansmarkedet, bankenes utlånspolitikk, verdipapirfond, aktuelle spareprodukter og skadeforsikringsmarkedet. Panelet bestod av representanter fra store organisasjoner, og Scheldt selv var også deltaker. ”Sluttrapporten”⁴¹ er oversendt til Finansmarkedsfondet og hevder at det finnes ”store hull i forbrukervernet i bank- og finansmarkedet”. De understreker at forbrukerne alltid er den svake parten i møtet med finansnæringen. Her sikter de til uforståelige termer og produktpakker med uklart risikonivå samt komplisert gebyr- og prissetting. Endringer som vil hjelpe til en bedre forståelse av omfanget rundt låneforpliktelsen, vil her være av samfunnsmessig interesse. Panelet har også registrert en urovekkende vekst i varehandelens kredittsalg og kortselskapenes aggressive tilbud av rentetunge kjøpskreditter. De viser også til at kredittvurderingen er slett ved innvilgelse av slik forbrukerkreditt. Kunder som benytter seg av kreditttilbudene, viser seg ofte å være personer som allerede har stor gjeldsbyrde. Sluttrapporten viser enighet i panelet om at det er behov for å opprette et sentralt gjeldsregister.⁴²

Under innsamlingen av intervjudata ble dette behovet diskutert. Vi undret over årsaker til veksten i økonomiske problemer. Norge har hatt lave boliglånsrenter og arbeidsledigheten er i år historisk lav. Det er derfor interessant å se nærmere på holdningene og betalingsmoralen i samfunnet. Siviløkonomen nevnte utsagn som ”det ordner seg” og ”samfunnet ordner opp for meg”. I denne sammenheng vil vi referer til ”kredittklassen”, en artikkel i D2, utgitt av Dagens Næringsliv fredag 23. mars 2012. Her skildrer de: ”Hvorfor oppfører dagens noen- og- tjueåringer seg som 55 år gamle direktører med for lengst nedbetalt lån?” De sikter her til bryllupsfeiring for flere hundretusen kroner, bolig til 2,9millioner i en alder av 21 år, og pysjamasparty med sashimi og tre flasker musserende på menyen. Det illustreres videre hvordan ungdommen ikke tar ansvar og lever i en boble.

Bankfunksjonæren gjengav et tydelig bilde av en ”generasjonseffekt”. Før lånte man til bolig og sparte til forbruk, men i dag er det kanskje de færreste av oss som sparer og dessuten tilbys

⁴⁰ <http://www.forbrukerombudet.no/id/11039160.0> (lastet ned 20.04.12)

⁴¹ http://forbrukerportalen.no/filearchive/sluttrapport_1_.pdf (lastet ned 20.04.12)

⁴² http://forbrukerportalen.no/Artikler/2011/store_hull_i_forbrukervernet_i_bank-_og_finansmarkedet (lastet ned 20.04.12)

det forbrukslån. Artikkelen i Dine penger, ”tre av ti sparer ingenting”, publisert 13.04.12, støtter denne tanken. Til tross for lav rente og generell god økonomi, vises det til at kun 47 prosent klarer å sette av det de ønsker til sparing. Blant unge mellom 18 og 29 år var det kun 35 prosent som hadde klart å spare som planlagt de siste tre månedene.⁴³

De tre informantene mente alle at noe måtte gjøres og bankfunksjonæren trakk særlig frem at de unge trengte ytterligere reguleringer for å oppnå bedre beskyttelse mot økonomisk misbruk. Hun mente dette var viktig fordi gjeldsproblemer i tidlig alder kan føre til utestengelse fra et *normalt* liv.

Vi er dermed inne på det siste spørsmålet i problemstillingen: ***I så tilfelle, kan et sentralt gjeldsregister være løsningen?***

Av intervjuene, men også av statistikken for misligholdsaker, fremkommer det at dagens kredittvurderingssystem ikke er tilstrekkelig. Opprettelsen av et gjeldsregister ville trolig bedret den betraktelig. Gjennom frarådningssplikten følger ytterligere ansvar hos bankene. De vil være nødt til å takke nei til kunder som befinner seg i grenseland. Med dette ønsker man å beskytte de enkelte mot dårlige økonomiske avgjørelser og overforgjeldning.

Gjennom intervjuene har det blitt nevnt andre, og mindre personverninngripende, tiltak som bør vurderes før en eventuell opprettelse av et gjeldsregister. Bankfunksjonæren sitt forslag om at det kan være hensiktsmessig å ha strengere krav til lånekunder i aldersgruppen 18-25 år, er et av dem. Sett i sammenheng med muligheten vi i dag har til å sette frivillig kredittsperr på oss selv, som Siviløkonomen understreker, kan dette være hensiktsmessige tiltak å sette søkelyset på.

Finansinstitusjonene har derimot rettet sitt søkelys på forbruksfinansiering og driver hissige markedsføring av kortsiktig gjeld. Datatilsynet nevner dette innunder ytterligere restriksjoner av finansnæringen og vurderer det som et alternativt tiltak for å beskytte borgerne. De øvrige informantene gir ikke markedsføringen betydelig skyld, men er ikke fremmed for at det er av betydning for mange svake sjeler.

Effekten av markedsføringen kan ses i sammenheng med at enkelte ikke forstår helheten ved slike lån. Mer privatøkonomi inn i skolen er et tiltak som gjentar seg i debatten og er også noe informantene støtter. Dette kan bedre forståelsen om hva kortsiktig finansiering innebærer,

---

⁴³<http://www.vg.no/dinepenger/artikkel.php?artid=10057114> (lastet ned 20.04.12)

omfang av rentene og hvor mye man faktisk betaler. Undersøkelsen ”Unge vet lite om personlig økonomi”, er publisert gjennom Dine penger. Den dreier seg i utgangspunktet om forbrukerkunnskap og rettigheter. Et relevant poeng i artikkelen er at forbrukerutdanningen bør styrkes, men også at foreldre bør lære barna å bli beviste forbrukere.⁴⁴

Et tiltak som har fått mye oppmerksomhet er lovbestemt maksrente. Ove Skåra og Bjørn Erik Thon, begge fra Datatilsynet, samt Idealisten fra Gjeldsoffer-Alliansen, har sett på maksrente som et hensiktsmessig tiltak. I Dine Penger vises det til at Forbrukerportalen hevder ”innføring av maksimums rente på for eksempel syv prosent over Norges Banks styringsrente for kredittkortselskapene, kan begrense skadevirkningene og antall gjeldsslaver.” I dag er Norges Banks styringsrente satt til 1,5 % noe som ville resultert i et rentetak på 8,5 %.⁴⁵

Sammenlignet med de skyhøye, opptil 30 prosent, rentene utgivere av forbrukslån opererer med i dag, ville et slikt rentetak utgjort en vesentlig forskjell. Dette fremhever Idealists kommentar om at tiltaket har vist seg uvesentlig i flere europeiske land, men trolig vil ha effekt i Norge likevel, ettersom vi opererer med betydelig høyere renter. Artikkelen viser derimot at finansdepartementet ikke er interessert i et slikt tiltak. Fagdirektør Jorge Jensen, i Forbrukerombudet, hevder at dersom det skal komme en begrensning av renten på forbrukslån og kredittkort, må det komme fra EU eller implementeres via EØS- avtalen. Videre viser artikkelen til at dette tiltaket vil stride mot fri prissetting og dermed ødelegge konkurransen mellom aktørene.⁴⁶

Vi oppsummerer argumentene og resonnerer oss frem til et svar på siste delspørsmål av problemstillingen. Har vi et betydelig problem? Ja. Kan og vil vi gjøre noe med det? Ja. Er gjeldsregister løsningen? Tja. Det viser seg å være tungtveiende argumenter fra begge sider av saken. Det er uenighet om hvorvidt et sentralt gjeldsregister i det hele tatt vil få bukt med misligholdproblemet. Datatilsynet tror det bare vil oppstå en rekke nye problemer. Rent løsningsorientert tenker vi dermed at det ville være lurt å ty til andre tiltak først. Svaret blir dermed: ja, et gjeldsregister kan være løsningen, men vi er tvilende til om det er den beste.

---

⁴⁴<http://www.vg.no/dinepenger/artikkel.php?artid=10030112> (lastet ned 20.04.12)

⁴⁵<http://www.norges-bank.no/no/om/publisert/pressemeldinger/2012/pressemelding-14-mars-2012/> (lastet ned 20.04.12)

⁴⁶<http://www.vg.no/dinepenger/artikkel.php?artid=10090417> (lastet ned 20.04.12)

7.2 Avrundning

Våre synspunkter har endret seg i løpet av prosessen. Da vi først tok fatt på oppgaven stilte den ene seg svært positiv til et gjeldsregister. Trolig skyldtes dette erfaring med mislighold gjennom arbeid i finansinstitusjon og kandidaten så dermed saken fra én side. Kandidat 2 hadde ikke tatt noe standpunkt ennå, men engasjementet fra den andre vekte stor interesse. Gjennom prosessen har vi fått et bredt innblikk i saken. Våre informanter har delt sine profesjonelle og personlige meninger. Disse har påvirket oss. Ikke på grunn av overtalingsevne, men fordi de snakker av kunnskap og erfaring. For eksempel har Scheldt gjort oss bevisst på at omfanget av personer med økonomiske problemer vil variere ut i fra hva slags måleindikator som benyttes. Ettersom antall gjeldsordninger kun viser ytterste konsekvens, er det trolig langt flere som sliter økonomisk. Dette er et viktig poeng i diskusjonen om problemet er tilstrekkelig slik at behovet for et gjeldsregister er der. Gjennom intervju med Datatilsynet ble vi derimot gjort oppmerksomme på at et gjeldsregister ikke nødvendigvis vil påvirke misligholdstatistikken. Om tiltaket vil hjelpe må ses i sammenheng med kriteriene for at registeret fanger opp aktuelle personer. (for disse kriteriene: se intervju med datatilsynet)

Ved veis ende ser vi annerledes på debatten. Faktisk tenker vi at det å bevege seg bort fra debatten om gjeldsregister, og heller se på alternative tiltak for å løse problemet med økonomisk misbruk, er det mest hensiktsmessige. Det er jo nettopp misligholdproblemet som er roten til debatten. Et tiltak vi vil trekke frem er å stille strengere krav ved lånesøknader for personer mellom 18 og 25 år, og strengere krav til sikkerhet generelt. Dette kan være et hensiktsmessig tiltak for å få bukt med gjeldsutviklingen blant unge, samt at strengere krav til sikkerhet vil gjøre det vanskeligere for personer med svak økonomi og få innvilget lån. Sammen med frarådningsplikten tror vi også et eventuelt rentetak vil ha skjerpet virkning på tilbyderne. Altså vil det ikke bare begrense kostnadene til offeret, men sterkt begrense tilfeldig kredittgivning. Før slike tiltak er forsøkt, tør vi ikke spekulere videre om et sentralt gjeldsregister er den rette løsningen. Debatten fortsetter uten oss og i dag pågår arbeidet med en ny utredning om gjeldsregister. Hvilke argumenter som vil veie tyngst i denne omgang, vil tiden vise...

8 Kilder

8.1 Bøker:

- Johannesen, Asbjørn, Per Arne Tufte og Line Kristoffersen(2009):*Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 3 utgave. Oslo; Abstrakt forlag.

8.2 Annen litteratur:

- Finanstilsynet (2011) *Finansielle utviklingstrekk* (Sist lastet ned 29.04.12)
http://www.finanstilsynet.no/Global/Venstremeny/Rapport/2011/Finansielle_utviklings_trekk_2011.pdf
- Forbrukerportalen- Sluttrapport(2011). Prosjektnummer: 202711/i99. *Brukerpanel i finansmarkedet* (Sist lastet ned 27.04.12)
http://forbrukerportalen.no/filearchive/sluttrapport_1_.pdf
- Gonsholdt, Simen Vågsland, Anders Kemp.2012. Kredittklassen. *Dagens Næringsliv-D2*, 23.3
- Prop.1 S(2011-2012) Punkt 1.7 *Ei sterk stilling for forbrukarane* (Sist lastet ned 29.04.12)
<http://www.regjeringen.no/nv/dep/bld/Dokument/proposisjonar-og-meldingar/prop/2011-2012/prop-1-s-20112012/1/7.html?id=657816>
- Prop.120(2006-2007) Punkt 4 *Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Åse Gunhild Woie Duesund, Dagfinn Høybråten, May-Helen Molvær Grimstad og Bjørn Tørresdag om tiltak for å bekjempe fattigdom og forebygge gjeldsproblemer* (Sist lastet ned 30.04.12)
<http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2006-2007/inns-200607-120/4/>
- SIFO- Oppdragsrapport nr. 4-2011. Ragnhild Brusdal og Lisbet Berg. *Unge voksne og lånefinansiert forbruk*. (Sist lastet ned 18.04.12)
http://www.sifo.no/files/file77850_oppdagsrapport_4-2011_web.pdf
- Utredning (2008). Professor dr. Juris Tore Bråten, førsteamanuensis Ole Skalpe, førstelektor Monica Viken. *Utredning om gjeldsregister i Norge*. (Sist lastet ned 18.04.12)
http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsregister_final_20080401_181758.pdf

8.3 Internettkilder

- URL 1: Dagens næringsliv- Gjeldsregister kan bli hastesak (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.dn.no/forsiden/politikkSamfunn/article2189414.ece>
- URL 2: Regjeringen- Høring- utredning om gjeldsregister i Norge, fra Skattedirektoratet (sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Skattedirektoratet%20250608.pdf>

- URL 3: Regjeringen- Høringsuttalelse- utredning om gjeldsregister i Norge, fra GE-Money bank (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/GE%20Money%20Bank%20150808.pdf>
- URL 4: Regjeringen- Høring- utredning om gjeldsregister i Norge, fra Asker og Bærum politidistrikt (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Asker%20og%20Bærum%20politidistrikt%20290808.pdf>
- URL 5: Om GE Money bank Norge (sist lastet ned 18.04.12)
<https://www.gemoney.no/om-oss>
- URL 6: Regjeringen- Høringsuttalelse- utredning om gjeldsregister i Norge, fra Kredittilsynet (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Kredittilsynet%20130808.pdf>
- URL 7: Regjeringen- Høringsnotat- utredning om gjeldsregister i Norge, fra Datatilsynet (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Datatilsynet%20300708.pdf>
- URL 8: Regjeringen- Høring- utredning om gjeldsregister i Norge, fra Romerike Politidistrikt (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Romerike%20politidistrikt%20180708.pdf>
- URL 9: Stranden, Anne Lise, Sven A Buggeland, Heidi Østhus Erikssen (2011) VG, Dine penger- Ikke push kredittkort på unge (sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.vg.no/dinepenger/artikkel.php?artid=10031723>
- URL 10: Stranden, Anne Lise(2011)VG Dine penger- Unge må ta ansvar selv (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.vg.no/dinepenger/artikkel.php?artid=10032000>
- URL 11: Forbrukerombudet- Næringslivet må gi bedre informasjon til unge voksne (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.forbrukerombudet.no/2011/11/naeringslivet-maa-gi-betre-informasjon-til-unge-vaksne>
- URL 12: Forbrukerombudet- Unge voksne og betalingsproblemer (Sist lastet ned 18.04.12)
http://www.forbrukerombudet.no/asset/4241/1/4241_1.pdf
- URL 13: Politiet- Gjeldsordning (Sist lastet ned 18.04.12)
<https://www.politi.no/tjenester/gjeldsordning/>
- URL 14: Nilsen, Karina (2011) E24- Eksplosjon i antall gjeldsslaver (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://e24.no/lov-og-rett/eksplosjon-i-antall-gjeldsslaver/20079703?view=print>
- URL 15: Kredittopplysningsvirksomhet (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.datatilsynet.no/verktoy-skjema/Sporsmal-Svar/?question=599&qlist=168,170,201,599,600,601,603,604,605,606,607,608,609,610,611,613,614>
- URL 16: Norsk lysingsblad (Sist lastet ned 18.04.12)

<http://norsk.lysingsblad.no/>

- URL 17: Sundberg, Johann D. (2012) E24- Mange mangler betalingsvilje (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://e24.no/makro-og-politikk/mange-mangler-betalingsvilje/20158101>
- URL 18: Lindorff- betalingsanmerkning (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.lindorff.no/article/51985/8132-Betalingsanmerkning>
- URL 19: Brønnøysundregistrene- Løsreregisteret (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.brreg.no/registrene/losore/>
- URL 20: Brønnøysundregisteret- Mer om Løsreregisteret (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.brreg.no/registrene/losore/losore.html>
- URL 21: Brønnøysundregistrene- Foretaksregisteret (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.brreg.no/registrene/foretak/>
- URL 22: Brønnøysundregistrene- Regnskapsregisteret (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.brreg.no/registrene/regnskap/>
- URL 23: Regjeringen: Høring- utredning om gjeldsregister i Norge, fra Gjeldsoffer-Alliansen (Sist lastet ned 18.04.12)
<http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Gjeldsordning/Gjeldsordningsregister%20-%20høringsuttalelser/Gjeldsoffer-Alliansen%20310808.pdf>
- URL 24: Gjeldsoffer- Alliansen- ”om oss” (Sist lastet ned 18.04.12)
<https://www.gjeld.org/om-oss>
- URL 25: Datatilsynets strategi for 2011-2016 (Sist lastet ned 26.04.12)
http://www.datatilsynet.no/Global/04_planer_rapporter/Datatilsynets%20strategi%202011-2016.pdf
- URL 26: Røed, Geir. 2011.Forbrukerrådet- Vanskelig å få lovpålagt gjeldsrådgivning (sist lastet ned 27.04.12)
http://forbrukerportalen.no/Tester/2007/vanskelig_a_fa_lovpalagt_gjeldsradgivning
- URL 27: Forbrukerombudet- Høringsuttalelse om Utredning om gjeldsregister i Norge
<http://www.forbrukerombudet.no/id/11039160.0> (Sist lastet ned 30.04.12)
- URL 28: Andersson, John E. (2011) Forbrukerrådet- Store hull i forbrukervernet i bank og finansmarkedet (sist lastet ned 27.04.12)
http://forbrukerportalen.no/Artikler/2011/store_hull_i_forbrukervernet_i_bank-_og_finansmarkedet
- URL 29: Hansen-Aamodt, Ida (2012) VG, ”Dine penger”- Tre av ti sparer ingenting (Sist lastet ned 27.04.12)
<http://www.vg.no/dinepenger/artikkel.php?artid=10057114>
- URL 30: Buggeland, Sven A (2011) VG, ”Dine penger”- Unge vet lite om personlig økonomi (Sist lastet ned 27.04.12)
<http://www.vg.no/dinepenger/artikkel.php?artid=10030112>
- URL 31: Norges Bank- Pressemelding 14 mars 2012 (Sist lastet ned 27.04.12)
<http://www.norges-bank.no/no/om/publisert/pressemeldinger/2012/pressemelding-14-mars-2012/>
- URL 32: Bache, Gunter (2011) VG, ”Dine Penger”- Vil ha maksrente på forbrukslån (Sist lastet ned 27.04.12)
<http://www.vg.no/dinepenger/artikkel.php?artid=10090417>

Vedlegg 1- Vedtaket

Vedlegg 2- Intervjuguide til Hilde Samuelsen

Innledning til informant

Vi er to studenter fra bachelorstudiet Administrasjon og ledelse ved Høgskolen i Oslo og Akershus.

Vårt ønske om å intervju deg kommer av at en av kandidatene ble kjent med din brede erfaring gjennom praksisopphold, og vi mener dette kan bidra til en dypere forståelse samt tilgang til ytterligere interessante aspekter om emnet.

Intervjuet gjennomføres i forbindelse med vår bacheloroppgave som i hovedsak tar for seg fordeler og ulemper ved opprettelsen av et sentralt gjeldsregister med vekt på kredittvurderingen. Med gjeldsregister skal forstås en landsdekkende fortegnelse over myndige privatpersoners lånesaldo slik de er til enhver tid.

Problemstillingen er som følger:

Hvorfor har vi ikke gjeldsregister i Norge i dag? Er det av samfunnsmessig interesse å beskytte borgere mot økonomisk misbruk? I så tilfelle, kan et sentralt gjeldsregister være løsningen?

Intervjuet vil ta om lag 45 minutter, og vil være blant hovedkildene i vår oppgave.

Deltakelse er frivillig og du har til enhver tid mulighet for å trekke deg. Vi viser til ”Informert samtykke” på eget skjema.

Avslutningsvis vil vi takke deg for at du er villig til å delta. Vi vil også sende deg bacheloroppgaven i sin helhet, dersom dette er ønskelig.

Bakgrunnsinformasjon

- Hva er din arbeidserfaring

Tema

- Hva ser du som hovedargumentet for opprettelsen av et gjeldsregister?
- Kan du tenke deg uventede konsekvenser av et slikt gjeldsregister?
- Hva tror du er årsaken til at vi ikke har et gjeldsregister per dags dato?

- Selv om antall misligholdsaker har økt de siste årene, dreier problematikken seg likevel om et vesentlig mindretall av låntakerne. Mener du problemet likevel er stort nok til at myndighetene burde prioritere opprettelsen av et sentralt gjeldsregister?
- Kan dette kategoriseres som markedssvikt og at det dermed faller under myndighetenes ansvarsforliggende?
- Kunne det vært aktuelt for Norge å se på andre nordiske kredittvurderingssystemer? Med bakgrunn i din erfaring, hva er dine synspunkter på Sveriges?
- Har systemet for kredittvurdering i Norge endret seg over de siste 10-15årene?

→ Hvis JA(hoppe til neste)/Hvis nei: Hvis det har vært noenlunde konsekvent de senere år, Hva tror du kan være en årsak til forverringen med de økende antall av mislighold saker?
- Ligger problemet i utviklingen av lånekundenes endrede livsstil? (f.eks. spontankjøp, luksusfelle eller lignende.)
- (Eller) Tror du den lette tilgjengeligheten av, sammen med stor grad av markedsføring, har betydelig utslagsvirkning for økt antall forbrukslån med påfølgende økende antall misligholdsaker?
- Videre, ser du en tendens i utviklingen av lånemarkedet? Se tabell og kom gjerne med påpekninger, da særlig finanskrisen 2008.
- Kan du tenke deg andre tiltak enn å endre kredittvurderingssystemet?
- Vi tenker at tiltak som f.eks. å sette en lovfestet maksrente eller forbud mot markedsføring av forbrukslån o.l. ville føre til en nedgang i antall misligholdsaker. Kan disse tiltakene gjennomføres og er dette tanker du vil støtte?

Vedlegg 3 – Intervjuguide til Bengt Scheldt ved Gjeldsoffer- Alliansen

Innledning til informant

Vi er to studenter fra bachelorstudiet Administrasjon og ledelse ved Høgskolen i Oslo og Akershus.

Vårt ønske om å intervju deg kommer av at vi har blitt kjent med deres engasjement for gjeldsoffer- problematikken gjennom deres høringsuttalelse vedrørende ”*Utredning om gjeldsregister i Norge*”, fra 2008.

Intervjuet gjennomføres i forbindelse med vår bacheloroppgave som i hovedsak tar for seg fordeler og ulemper ved opprettelsen av et sentralt gjeldsregister med vekt på kredittvurderingen. Med gjeldsregister skal forstås en landsdekkende fortegnelse over myndige privatpersoners lånesaldo slik de er til enhver tid.

Problemstillingen er som følger:

Hvorfor har vi ikke gjeldsregister i Norge i dag? Er det av samfunnsmessig interesse å beskytte borgere mot økonomisk misbruk? I så tilfelle, kan et sentralt gjeldsregister være løsningen?

Intervjuet vil ta om lag 45 minutter, og vil være blant hovedkildene i vår oppgave.

Deltakelse er frivillig og du har til enhver tid mulighet for å trekke deg.

Vi viser til ”Informert samtykke” på eget skjema.

Avslutningsvis vil vi takke deg for at du er villig til å delta. Vi vil også sende deg bacheloroppgaven i sin helhet, dersom dette er ønskelig.

Bakgrunnsinformasjon

- Hva er din arbeidserfaring
- Hva er formålet til ”Gjeldsoffer- Alliansen”?

Tema

- Hva ser du som hovedargumentet for opprettelsen av et gjeldsregister?
- Kan du tenke deg uventede konsekvenser av et slikt gjeldsregister?
- Hva tror du er årsaken til at vi ikke har et gjeldsregister per dags dato?

- Selv om antall misligholdsaker har økt de siste årene, dreier problematikken seg likevel om et vesentlig mindretall av låntakerne. Mener du problemet likevel er stort nok til at myndighetene burde prioritere opprettelsen av et sentralt gjeldsregister?
- Kan dette kategoriseres som markedssvikt og faller det dermed under myndighetenes ansvarsforliggende?
- Kunne det vært aktuelt for Norge å se på andre nordiske kredittvurderingssystemer?
- Har systemet for kredittvurdering i Norge endret seg over de siste 10-15årene?
→ Hvis Ja(hoppe til neste)/Hvis nei: Hvis det har vært noenlunde konsekvent de senere år, hva tror du kan være årsaken til økt antall misligholdte saker?
- Ligger problemet i utviklingen av lånekundenes endrede livsstil? (f.eks. spontankjøp, luksusfelle eller lignende.)
- (Eller) Tror du den lette tilgjengeligheten av, sammen med stor grad av markedsføring, har betydelig utslagsvirkning for økt antall forbrukslån med påfølgende økende antall misligholdsaker?
- Videre, ser du en tendens i utviklingen av lånemarkedet? Se tabell og kom gjerne med påpekninger, da særlig finanskrisen 2008.
- Kan du tenke deg andre tiltak enn å endre kredittvurderingssystemet?
- Vi tenker at tiltak som f.eks. å sette en lovfestet maksrente eller forbud mot markedsføring av forbrukslån o.l. ville føre til en nedgang i antall misligholdsaker. Kan disse tiltakene gjennomføres og er dette tanker du vil støtte?

Vedlegg 4 – Intervjuguide til Hallgeir Kvadsnes

Innledning til informant

Vi er to studenter fra bachelorstudiet Administrasjon og ledelse ved Høgskolen i Oslo og Akershus.

Vårt ønske om å intervju deg kommer av at vi er blitt kjent med din vide kunnskap om privat økonomi gjennom programmet ”Luksusfellen”.

Intervjuet gjennomføres i forbindelse med vår bacheloroppgave som i hovedsak tar for seg fordeler og ulemper ved opprettelsen av et sentralt gjeldsregister med vekt på kredittvurderingen. Med gjeldsregister skal forstås en landsdekkende fortegnelse over myndige privatpersoners lånesaldo slik de er til enhver tid.

Problemstillingen er som følger:

Hvorfor har vi ikke gjeldsregister i Norge i dag? Er det av samfunnsmessig interesse å beskytte borgere mot økonomisk misbruk? I så tilfelle, kan et sentralt gjeldsregister være løsningen?

Intervjuet vil ta om lag 45 minutter, og vil være blant hovedkildene i vår oppgave.

Deltakelse er frivillig og du har til enhver tid mulighet for å trekke deg.

Vi viser til ”Informert samtykke” på eget skjema.

Avslutningsvis vil vi takke deg for at du er villig til å delta. Vi vil også sende deg bacheloroppgaven i sin helhet, dersom dette er ønskelig.

Bakgrunnsinformasjon

- Hva er din arbeidserfaring?
- Vi er kjent med at du skriver bok om Privatøkonomi- hentet du din inspirasjon fra programmet ”Luksusfellen”?
- Hva tror du er årsaken til at enkeltpersoner ikke tar tak i de økonomiske problemene før det har ”gått for langt”. Ser du noen tendenser?

Tema

- Hva ser du som hovedargumentet for opprettelsen av et gjeldsregister?
- Kan du tenke deg uventede konsekvenser av et slikt gjeldsregister?
- Hva tror du er årsaken til at vi ikke har et gjeldsregister per dags dato?

- Hva syntes du om dagens kredittvurderingssystem? Er det tilstrekkelig?
- Selv om antall misligholdsaker har økt de siste årene, dreier problematikken seg likevel om et vesentlig mindretall av låntakerne. Mener du problemet likevel er stort nok til at myndighetene burde prioritere opprettelsen av et sentralt gjeldsregister?
- Kan dette kategoriseres som markedssvikt og at det dermed faller under myndighetenes ansvarsforliggende?
- Tror du lånekundenes endrede livsstil har spilt inn på den negative utviklingen? (f.eks. spontankjøp, ”luksusfelle” eller lignende.)
- (Eller) Tror du den lette tilgjengeligheten, sammen med stor grad av markedsføring, har betydelig utslagsvirkning for økt antall forbrukslån med påfølgende økning av antall misligholdsaker?
- Kan du tenke deg andre tiltak enn å endre kredittvurderingssystemet?
- Vi tenker at tiltak som f.eks. å sette en lovfestet maksrente eller forbud mot markedsføring av forbrukslån o.l. ville føre til en nedgang i antall misligholdsaker. Kan disse tiltakene gjennomføres og er dette tanker du vil støtte?

Vedlegg 5- Intervjuguide til Ove Skåra, informasjonsdirektør ved Datatilsynet

Innledning til informant

Vi er to studenter fra bachelorstudiet Administrasjon og ledelse ved Høgskolen i Oslo og Akershus.

Vårt ønske om å intervju Datatilsynet kommer av at vi har blitt kjent med deres engasjement og argumenter rundt opprettelsen av et sentralt gjeldsregister.

Intervjuet gjennomføres i forbindelse med vår bacheloroppgave som i hovedsak tar for seg fordeler og ulemper ved opprettelsen av et sentralt gjeldsregister med særlig vekt på kredittvurderingen. Med gjeldsregister skal forstås en landsdekkende fortegnelse over myndige privatpersoners lånesaldo slik de er til enhver tid.

Problemstillingen er som følger:

Hvorfor har vi ikke gjeldsregister i Norge i dag? Er det av samfunnsmessig interesse å beskytte borgere mot økonomisk misbruk? I så tilfelle, kan et sentralt gjeldsregister være løsningen?

Intervjuet vil ta om lag 45 minutter, og vil være blant hovedkildene i vår oppgave.

Deltakelse er frivillig og du har til enhver tid mulighet for å trekke deg.

Vi viser til ”Informert samtykke” på eget skjema.

Avslutningsvis vil vi takke deg for at du er villig til å delta på vegne av Datatilsynet. Vi vil også sende deg bacheloroppgaven i sin helhet, dersom dette er ønskelig.

Tema

1. Kan du kort sammenfatte Datatilsynets argumenter i diskusjonen rundt et gjeldsregister.
  - Vi ønsker videre at du utdyper hvert argument for seg.
2. Siden *utredning om gjeldsregister i Norge* sto ferdig i 2008, har problemet vist seg økende. Anser Datatilsynet fortsatt tiltaket som uforholdsmessig?
3. Vi er kjent med at Datatilsynet hevder at et eventuelt register bare vil hjelpe lånekunder som bevisst tilbakeholder informasjon om sin totale gjeld. Kan du begrunne dette synspunktet?
4. Kan du tenke deg uventede konsekvenser ved opprettelsen av et sentralt gjeldsregister?
5. Har Datatilsynet forslag til andre tiltak enn gjeldsregister for å bedre dagens kredittvurderingssystem?
6. Ser dere andre årsaker enn kredittvurderingssystemet som fører til den økte statistikken av mislighold?

- Herunder endret livsstil, spontankjøp, hyppigere markedsføring av kredittkort og forbrukslån m.m.
  - Vi viser også til tabellen som viser antall saker etter gjeldsordningsloven. Har du noen kommentarer til utviklingen?
7. Anser dere misligholdproblemene som markedssvikt og at det dermed tilligger myndighetenes ansvar å få bukt med problemet?
8. Dersom det blir vedtatt at et sentralt gjeldsregister skal opprettes, vil det være mulig å gjennomføre?

Vedlegg 6

Figur 3.2.1 (Antall saker etter gjeldsordningsloven 1993-2010)

